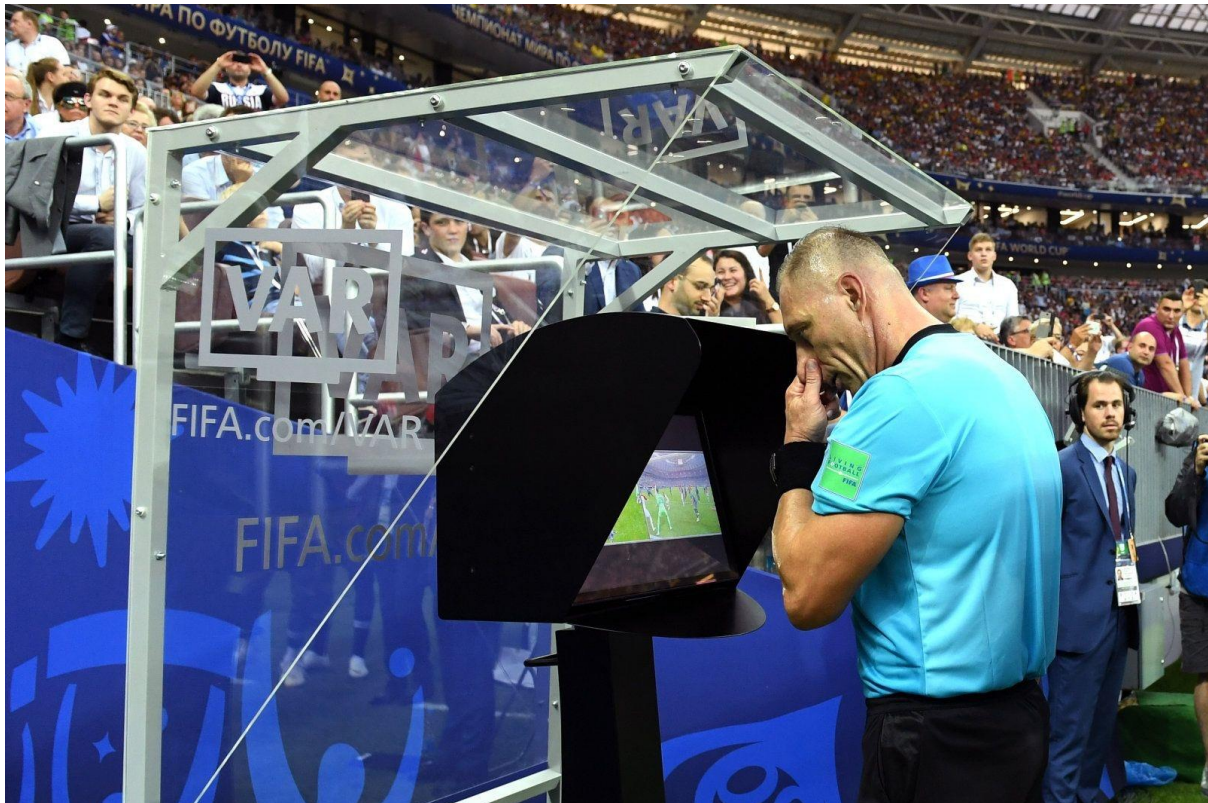

“De scheidsrechter heeft altijd gelijk. Tenzij de VAR ingrijpt.”

Een kwalitatief onderzoek naar de invloed van de videoscheidsrechter op de autoriteit van professionele scheidsrechters in het voetbal.

Masterscriptie Sportbeleid & Sportmanagement

Thomas Res (5781665)

Begeleider: Jan-Willem van der Roest

Tweede beoordelaar: Inge Claringbould

Januari 2021

Universiteit Utrecht

Bestuurs- en Organiseringswetenschappen (USBO)

Voorwoord

Met deze scriptie rond ik mijn master in sportbeleid en sportmanagement af. Ik kijk terug op een leuke en leerzame periode. Door omstandigheden heeft mijn scriptieproces langer geduurd dan gebruikelijk. Meestal gaat het dan om negatieve omstandigheden, maar in mijn geval is dat zeker niet zo. Zo kreeg ik onder andere de gelegenheid om 3 weken naar Brazilië te gaan voor mijn stage en besloot ik een fulltime baan aan te nemen nog voordat ik mijn scriptie had afgerond. Daarom wil ik allereerst mijn scriptiebegeleider Jan-Willem van der Roest bedanken. Het gehele scriptietraject werd wat uitgerekt, maar daar was alle begrip voor. Ik heb erg prettig samengewerkt en veel geleerd. Mijn begeleider en ook de tweede beoordelaar hebben zich flexibel opgesteld en dit waardeer ik enorm.

Daarnaast wil ik mijn scriptiemaatje Koen bedanken. Hij was niet alleen mijn klasgenoot, maar hij ook de keeper van ons voetbalteam. Iedere maandagavond had hij naast het tegenhouden van ballen en ze er aan de andere kant inschieten ook nog tijd om bij mij te informeren hoe het ervoor stond met mijn scriptie.

Gedurende deze opleiding heb ik 2 jaar stage gelopen bij Gehandicaptensport Nederland. Ik wil Joris, Wendy en Dos bedanken voor het vertrouwen in mij en de enorm leuke en leerzame tijd die ik daar heb gehad. Ik heb enorm toffe projecten gedraaid, mijzelf ontwikkeld en nieuwe vriendschappen opgebouwd. Zij hebben mij ook geholpen met mijn scriptie door mee te denken over interessante onderwerpen, te sparren over situaties die ik tegenkwam en zelfs door binnen hun eigen netwerk respondenten voor mij te vinden.

Ten slotte wil ik alle respondenten die meegewerkt hebben aan dit onderzoek bedanken. Alle scheidsrechters(bazen) hebben mij hartelijk ontvangen en uitgebreid te woord gestaan. Het waren niet alleen goede inhoudelijk conversaties, maar ook ontzettend prettige en leuke gesprekken. Ik heb meer kennis opgedaan over het onderwerp en zal het project rondom videoarbitrage in het voetbal altijd met interesse blijven volgen.

Ik wens u veel leesplezier,

Thomas Res

Samenvatting

Op het WK Voetbal 2018 was daar ineens de videoscheidsrechter (VAR). In andere sporten werd op het hoogste niveau al langer gebruik gemaakt van videoarbitrage en nu ging ook de voetbalwereld overstag. Dit onderzoek biedt inzicht in welke betekenissen Nederlandse professionele scheidsrechters aan autoriteit geven en in hoeverre dit veranderd is sinds de intrede van de VAR. Videoarbitrage is nieuw in het voetbal en zorgt wereldwijd voor veel discussie. Nationale voetbalbonden verschillen van mening over de implementatie van de VAR en botsen met de internationale regelgeving. In dit onderzoek wordt een bijdrage geleverd aan de zoektocht naar de ideale vorm voor videoarbitrage in het voetbal.

Voor dit onderzoek zijn diepte-interviews afgenomen met de VAR projectleider, de coördinator scheidsrechterszaken en zes scheidsrechters van de KNVB, waarvan één assistent-scheidsrechter. Uit de resultaten blijkt dat het voor scheidsrechters voelt als een aantasting van hun autoriteit als ze door de VAR naar het scherm langs de kant worden geroepen om zelf de beelden te bekijken. De VAR doet dit namelijk alleen als hij van mening is dat de scheidsrechter een duidelijke fout heeft begaan. Waar het voor scheidsrechters voelt alsof ze gefaald hebben, geven ze tegelijk aan dat ze verbaasd zijn dat dit anders wordt ontvangen door de buitenwereld. Volgens de scheidsrechters zijn spelers, trainers, journalisten en supporters vooral blij dat uiteindelijk de juiste beslissing is genomen. Het corrigeren van een beslissing heeft volgens scheidsrechters geen invloed op hun autoriteit.

Een andere nieuwe ontwikkeling die gepaard gaat met de komst van de VAR is de introductie van de buitenspeltechnologie. Via het trekken van lijnen worden de posities van de spelers nauwkeurig bepaald om zo een oordeel te vellen of de speler in kwestie in buitenspelpositie stond. Dit onderzoek toont aan dat deze technologie niet in staat is om dit met zekerheid vast te stellen, terwijl die indruk nu wel gewekt wordt. Zelfs scheidsrechters zijn zich niet bewust van de niet geringe foutmarges die met deze technologie gepaard gaan. De conclusie wordt getrokken dat deze software in de huidige vorm ongeschikt is en dat de menselijke scheidsrechters zouden moeten oordelen over buitenspelsituaties.

Inhoudsopgave

Voorwoord	2
Samenvatting	3
Inhoudsopgave	4
1. Inleiding	6
1.1 Aanleiding	6
1.2 Probleemstelling	6
1.3 Doelstelling en onderzoeksvraag	7
1.4 Wetenschappelijke relevantie	8
1.5 Maatschappelijke relevantie	8
1.6 De rol van de KNVB	9
1.7 VAR: Regels en protocollen	10
2. Theoretisch kader	12
2.1 Macht	12
2.2 Discoursen	13
2.3 Gevecht rond de waarheid	13
2.4 Ontologische autoriteit en epistemologisch privilege	14
2.5 Transparantie	16
3. Literatuurstudie	18
3.1 Scheidsrechtersvak	18
3.2 Duidelijk fout?	18
3.3 Transparantie in scheidsrechterlijke beslissingen	19
3.3.1 Vermoedelijke gerechtigheid	19
3.3.2 Transparante gerechtigheid en transparante onrechtvaardigheid	19
3.3.3 Valse transparantie	20
4. Methodologie	21
4.1 Interpretatieve benadering	21
4.2 Respondenten	21
4.3 Onderzoeksmethoden	24
4.4 Data analyse	23
4.5 Betrouwbaarheid en validiteit	24
5. Resultaten	25
5.1 Achtergronden van scheidsrechters en hun motieven	25
5.2 Betekenisgeving autoriteit	26
5.3 Intrede van de VAR	29
5.3.1 Beelden in stadions	29
5.3.2. Uitleg aan het publiek	31

5.3.3 Buitenspeltechnologie	33
5.4 Naar het scherm geroepen worden	37
5.5 Een verkeerde beslissing corrigeren	41
5.6 Een beslissing corrigeren zonder zelf te kijken	43
6. Analyse	45
6.1 Discours over een goede scheidsrechter	45
6.2 Procestransparantie en rationele transparantie	45
6.3 Valse transparantie	47
6.4 Invloed VAR op de autoriteit van de scheidsrechter	48
7. Conclusie en discussie	50
7.1 Heersende discourses over het scheidsrechtersvak	50
7.2 Betekenisgeving van scheidsrechters aan autoriteit	50
7.3 Invloed transparantie op autoriteit	51
7.4 Invloed VAR op ontologische autoriteit scheidsrechter	51
8. Reflectie	53
9. Bibliografie	54
Bijlage 1: Overzicht geraadpleegde empirische bronnen	61
Bijlage 2: Topiclijst interview Projectleider VAR	63
Bijlage 3: Topiclijst interview coördinator scheidsrechterszaken	65
Bijlage 4: Topiclijst interviews (video)scheidsrechters:	67

1. Inleiding

1.1 Aanleiding

Wereldwijd stemden meer dan een miljard mensen af op de finale van het WK Voetbal van 2018 tussen Frankrijk en Kroatië (FIFA, 2018b). In de 34e minuut is de stand 1-1, waarna de bal tegen de arm komt van een Kroatische speler. De scheidsrechter ziet er in eerste instantie geen strafschoep in, maar dan komt de videoscheidsrechter (VAR) in actie. De scheidsrechter wordt verzocht de beelden nog eens te bekijken en een strafschoep volgt. De penalty wordt benut en Frankrijk wint de finale uiteindelijk met 4-2. Frankrijk is wereldkampioen en krijgt 38 miljoen dollar aan prijzengeld, Kroatië moet het doen met 10 miljoen minder (Gaines & Lee, 2018).

De belangen in het voetbal zijn enorm. Daarnaast is de sport zo dynamisch en complex dat het voor een scheidsrechter een utopie is om een wedstrijd foutloos te leiden. De kritiek op scheidsrechters is van alle jaren en door de opkomst van televisiebeelden liggen scheidsrechters meer dan ooit onder een vergrootglas. Jarenlang was het standpunt van de FIFA (de internationale voetbalbond), met Sepp Blatter als voorzitter, dat technologische hulpmiddelen voor de scheidsrechter ten koste zou gaan van de emotie en de passie voor de sport (Bell, 2010). De International Football Association Board (IFAB) voelde er niks voor vanwege de angst dat het de autoriteit van de scheidsrechter zou aantasten (Tempelman, 2018). Een steeds groter wordende groep vond dat er technologische hulpmiddelen moesten worden ingevoerd, zoals bijvoorbeeld de toonaangevende Italiaanse sportkrant *La Gazzetta dello Sport*. In een open brief aan de president van de FIFA werd de noodzaak van technologische hulpmiddelen voor scheidsrechters aangekaart (*La Gazzetta dello Sport*, 2010).

Inmiddels is de VAR in alle grote voetbalcompetities ingevoerd, inclusief het WK voetbal van 2018. De rol van de scheidsrechters is veranderd door de komst van de VAR. Scheidsrechters beslissen niet enkel op basis van wat ze in het veld gezien hebben, maar ook op basis van videobeelden. Voorheen waren hun beslissingen onomkeerbaar, foutieve beslissingen konden niet meer veranderd worden. De wil van de scheidsrechter was als het ware wet. Tegenwoordig wordt een cruciale duidelijke fout van een scheidsrechter teruggedraaid. De vraag is wat het corrigeren van een beslissing met de autoriteit en de machtspositie van de scheidsrechter op het veld doet. En zijn scheidsrechters bereid hun machtspositie deels op te geven?

1.2 Probleemstelling

De scheidsrechter heeft macht en is in de positie om de realiteit te bepalen en vast te leggen (Collins, 2010). De scheidsrechter heeft deze unieke positie toegewezen gekregen, omdat hij of zij als specialist wordt gezien. Daarnaast beweegt de scheidsrechter zich tussen de spelers over het veld en staat hij of zij dicht op de actie. De specialistische vaardigheden en de superieure positie zorgen ervoor dat de scheidsrechter de persoon is die het beste zou moeten kunnen oordelen (Collins, 2010). Door de opkomst van televisie en de ontwikkeling van de smartphones is de superieure positie van scheidsrechter onder druk komen te staan (Collins, 2010). Fans kunnen thuis en in het stadion de beelden direct vanuit alle hoeken bekijken en daardoor razendsnel constateren wanneer de scheidsrechter een cruciale fout maakt. De scheidsrechters zelf hadden echter geen toegang tot

de beelden. De komst van de VAR heeft ertoe geleid dat scheidsrechters nu ook de mogelijkheid krijgen om de beelden te bekijken en te gebruiken bij het nemen van beslissingen. Er is niet langer sprake van een informatieachterstand. De FIFA noemde het cruciaal dat de scheidsrechter op het veld de hoogste autoriteit blijft (FIFA, 2016). Hij is degene die uiteindelijk de beslissing neemt, nadat hij zelf de beelden langs de kant heeft bekeken of enkel op basis van het advies van de videoscheidsrechter. Scheidsrechters houden dus hun machtspositie op het veld en zijn nog steeds eindverantwoordelijk. Alleen waar eerder alle macht bij de scheidsrechters op het veld lag, kunnen scheidsrechters nu ook zelf gecorrigeerd worden als zij een fout maken. Dit kan mogelijk gevolgen hebben op hun autoriteitspositie in het veld ten opzichte van de spelers.

Nooit eerder hebben er in het voetbal zulke grote veranderingen plaatsgevonden in de regelgeving. De machtspositie van scheidsrechters is door de komst van de VAR veranderd. Volgens de Franse wetenschapsfilosoof Michel Foucault leiden grote veranderingen als deze altijd tot weerstand en discussie (Calhoun e.a., 2012). Ook nu is dat het geval. Diverse nationale voetbalbonden hebben verschillende ideeën over de implementatie van de VAR, maar worden daarin geremd door de FIFA (FIGC, 2020; Sharpe, 2020). De FIFA zelf heeft op zijn beurt een werkgroep in het leven geroepen die de volgende stappen voor de VAR technologie moet gaan ontwikkelen (FIFA, 2020). Er vindt duidelijk een strijd plaats over de vorm waarin videoarbitrage uiteindelijk in het voetbal geïmplementeerd gaat worden. Foucault noemt dit 'het gevecht rond de waarheid' (Foucault, in Calhoun e.a., 2012, p. 312).

De strijd om het nieuwe dominante discours omtrent videoarbitrage wordt volgens Foucault niet beslist op basis van wetenschap en ideologie, maar op basis van macht. Om de huidige situatie te veranderen is het volgens Foucault belangrijk om te begrijpen dat het in het gevecht rond de waarheid niet gaat om wat de waarheid is, maar om hoe en door wie deze in stand gehouden wordt (Calhoun e.a., 2012). De VAR is nieuw in het voetbal en zorgt wereldwijd voor veel discussie, maar uiteindelijk bepaalt de IFAB welke rol er voor de VAR is weggelegd in het voetbal.

1.3 Doelstelling en onderzoeksvraag

Het doel van dit onderzoek is tweeledig. Aan de ene kant gaat het om inzicht verschaffen in de betekenis die professionele scheidsrechters geven aan autoriteit en hoe dat is veranderd door de intrede van de VAR. De begrippen autoriteit, macht en transparantie staan hierin centraal. Daarnaast worden scheidsrechters, maar ook de leiding van het professionele scheidsrechterskorps in Nederland, ondervraagd over de zoektocht naar de ideale vorm van de implementatie van videoarbitrage.

De volgende onderzoeksvraag staat tijdens dit onderzoek centraal:

Welke betekenissen geven professionele scheidsrechters aan de aan hen toegekende autoriteit en hoe zijn deze betekenissen veranderd door de intrede van de VAR?

Deze onderzoeksvraag wordt aan de hand van onderstaande deelvragen onderzocht.

- 1) Welke discourses heersen er over de invulling van het scheidsrechtersvak?
- 2) Welke betekenissen geven professionele scheidsrechters aan autoriteit?

- 3) In hoeverre heeft de mate van transparantie invloed op de autoriteit van een scheidsrechter?
- 4) Wat is de invloed van de intrede van de VAR op de ontologische autoriteit van scheidsrechters?

1.4 Wetenschappelijke relevantie

Er zijn al diverse onderzoeken gedaan naar scheidsrechters. Veel van deze onderzoeken waren gericht op de besluitvorming (Lane e.a., 2006; Samuel e.a., 2019). Ook de relatie tussen scheidsrechters en autoriteit is onderzocht. Zo stelde Collins (2010) dat het epistemologisch privilege van scheidsrechters onder druk kwam te staan en daarmee hun ontologische autoriteit. In dit onderzoek worden professionele scheidsrechters in het voetbal geïnterviewd. Door kwalitatief onderzoek te doen en scheidsrechters zelf aan het woord te laten over hun persoonlijke ervaringen met betrekking tot hun autoriteit voegt dit onderzoek een nieuwe dimensie toe aan de bestaande literatuur.

De introductie van videoarbitrage is volledig nieuw in het voetbal en er heeft dus nog niet eerder onderzoek naar plaats kunnen vinden. Dat maakt het interessant om te onderzoeken wat deze nieuwe ontwikkeling voor invloed heeft op de autoriteit van scheidsrechters in het voetbal.

Een ontwikkeling die samenhangt met de intrede van de VAR is de toename van transparantie. Beelden waarop de communicatie tussen scheidsrechters onderling te zien en te horen is worden online gedeeld en wekelijks worden beslissingen van scheidsrechters live op televisie kritisch onder de loep genomen door hun eigen superieuren. Volgens Grimmelikhuijsen (2012) leidt transparantie niet enkel tot positieve effecten, maar kunnen er ook negatieve gevolgen uit voortvloeien. Er bestaan diverse onderzoeken naar de relatie tussen transparantie en vertrouwen (Grimmelikhuijsen, 2012; De Vries e.a., 2017). In dit onderzoek worden deze bestaande theorieën toegepast op een nieuw onderzoeksgebied, namelijk videoarbitrage in het voetbal. Er wordt antwoord gegeven op de vraag wat voor invloed de toegenomen transparantie heeft op de autoriteit van scheidsrechters en hoe de scheidsrechters dat zelf ervaren.

1.5 Maatschappelijke relevantie

Een grote verandering zoals bijvoorbeeld de invoering van de VAR, leidt volgens de Franse wetenschapsfilosoof Michel Foucault altijd tot weerstand en discussie (Calhoun e.a., 2012). De intrede van de VAR in het voetbal heeft de discussies over scheidsrechterlijke beslissingen dan ook niet weggenomen. Sterker nog, ze lijken heviger dan ooit. In het Eredivisie-seizoen 2018/2019 verschenen er per speelronde gemiddeld 263 mediaberichten over de VAR (Stortelder, 2019). Dat de VAR veelvuldig aan bod komt in de media geeft direct de maatschappelijke relevantie van het onderwerp weer. Meer dan een miljard mensen hebben de WK finale van 2018 gezien (FIFA, 2018b) en vanwege die enorme populariteit van voetbal is het daarom ook maatschappelijk van belang dat al deze mensen gerechtigheid zien plaatsvinden waarbij technologische hulpmiddelen op een juiste manier ingezet worden.

Dit onderzoek geeft inzicht in de meningen en ideeën van Nederlandse professionele scheidsrechters over autoriteit. Dit bevat waardevolle informatie voor de KNVB, de Nederlandse voetbalbond. Zij kunnen de uitkomsten van dit onderzoek meenemen in het bepalen van hun strategie ten aanzien van videoarbitrage in Nederland. Daarnaast biedt dit onderzoek een breder perspectief op de relatie tussen autoriteit en transparantie. Dit kan interessant zijn voor sportbonden die overwegen de besluitvorming van scheidsrechters op een transparantere manier vorm te geven, maar biedt ook inzichten voor organisaties buiten de sport.

Bovendien bevindt de ontwikkeling van de VAR zich in het voetbal nog in de beginfase. Op basis van dit onderzoek kunnen aanbevelingen gedaan worden aan internationale partijen over mogelijke aanpassingen in het protocol rondom videoarbitrage in het voetbal.

1.6 De rol van de KNVB

In april 2010 werd door de Koninklijke Nederlandse Voetbalbond (KNVB) een werkgroep opgericht onder leiding van toenmalig manager competitiezaken Gijs de Jong. De werkgroep constateerde dat er regelmatig kritiek was op het functioneren van scheidsrechters en was zich bewust van de maatschappelijke impact, zo is te lezen in een position paper (KNVB, 2011). De KNVB ging onderzoeken op welke wijze technologische hulpmiddelen de integriteit van het voetbal konden bevorderen.

In 2013 begon de KNVB met het proefdraaien met een videoscheidsrechter om het voetbal eerlijker te maken (KNVB Media, 2016). Bij 22 officiële wedstrijden werd er offline geëxperimenteerd met een videoscheidsrechter. Er was dus op geen enkele manier contact met de scheidsrechters op het veld. De bevindingen in dit onderzoek werden gedocumenteerd (KNVB, 2014) en er werd een officieel verzoek ingediend om de scheidsrechter ook daadwerkelijk van de hulp van de videoscheidsrechter gebruik te mogen laten maken (KNVB, 2015). Daarmee was de KNVB de drijvende kracht achter de ontwikkeling van videoarbitrage in het voetbal.

De International Football Association Board (IFAB) stemde in 2016 toe met het live testen met een videoscheidsrechter (IFAB, 2016). Op 21 september 2016 had Nederland de wereldwijde primeur van een live-test met een videoscheidsrechter in een officiële wedstrijd op het hoogste niveau. Tijdens het KNVB bekerduel tussen Ajax en Willem II bewees de VAR direct zijn waarde door een gele kaart van Willem II middenvelder Anouar Kali om te zetten in een directe rode kaart (KNVB, 2016).

Tegenwoordig wordt in alle grote competities gebruik gemaakt van een videoscheidsrechter. In de Nederlandse Eredivisie wordt sinds het seizoen 2018/2019 gewerkt met de VAR. Het protocol dat wereldwijd wordt gehanteerd, vertoont nog altijd veel overeenkomsten met het voorstel dat in januari 2015 door de KNVB was opgesteld (KNVB, 2015). Met de introductie van de VAR is ook de introductie van een nieuw hulpmiddel gepaard gegaan. Sinds het seizoen 2020/2021 wordt er in de Eredivisie gewerkt met speciale software om buitenspel beter te kunnen vaststellen (KNVB, 2020).

1.7 VAR: Regels en protocollen

In dit hoofdstuk worden de regels en protocollen omtrent de videoarbitrage beschreven aan de hand van een interview met de VAR projectleider van de KNVB en op basis van de officiële spelregels zoals deze zijn opgenomen door de IFAB, de International Football Association Board (IFAB, 2020). Voor een beter begrip van de volgende hoofdstukken helpt het om een goed beeld te hebben van wat de VAR precies doet, hoe deze te werk gaat en waar de VAR wel en niet toe bevoegd is.

Bij elke Eredivisiewedstrijd zijn er in het Replay Centre in Zeist een operator, een videoscheidsrechter (VAR) en een assistent VAR (AVAR) aanwezig. De operator is verantwoordelijk voor het op de juiste manier klaarzetten van de beelden. De VAR kijkt de wedstrijd live, net als de AVAR. Mocht het nodig zijn een situatie terug te kijken, dan kan de AVAR de live beelden in de gaten blijven houden terwijl de VAR een vorige situatie opnieuw beoordeelt.

Beslissingen van scheidsrechters op het veld zijn in het voetbal altijd onomkeerbaar geweest. Tegenwoordig is dat door de komst van de videoscheidsrechter niet meer het geval. De VAR beschikt over televisiebeelden van meerdere hoeken en kan de scheidsrechter adviseren om zelfs langs de kant van het veld de situatie nogmaals te bekijken. De uiteindelijk beslissing wordt genomen door de scheidsrechter op het veld en de scheidsrechter blijft dan ook verantwoordelijk (FIFA, 2018). De VAR adviseert formeel enkel wanneer hij van mening is dat de scheidsrechter een duidelijke fout heeft begaan in een van de volgende wedstrijdgebepalende situaties:

- doelpunten
- strafschoppen
- directe rode kaarten
- persoonsverwisselingen

De VAR mag alleen ingrijpen als de beslissing van de scheidsrechter overduidelijk fout was. Mocht er ook maar enige twijfel zijn, dan moet de VAR zich afzijdig houden. Discussabel is acceptabel is het credo.

Indien het om een situatie gaat waarin interpretatie een rol speelt, bijvoorbeeld bij het wel of niet geven van een rode kaart, dient de scheidsrechter zelf langs de kant de beelden te bekijken voor hij eventueel zijn beslissing aanpast. Dit is een zogeheten *on-field review*. Mocht er sprake zijn van een feitelijke beslissing, bijvoorbeeld wel of niet buitenspel, dan kan de scheidsrechter het advies van de VAR rechtstreeks overnemen zonder zelf de beelden te bekijken (*VAR-only review*). In de regelgeving is opgenomen dat de scheidsrechter ook bij feitelijke beslissingen de beelden mag bekijken. Dit kan bevorderlijk zijn voor het “verkopen” van de beslissing aan spelers/trainers/publiek en daarmee de scheidsrechter helpen met het managen van de wedstrijd. De scheidsrechter blijft ten allen tijde eindverantwoordelijk. Hij of zij is degene die de eindbeslissing neemt, al dan niet op advies van de VAR.

Vanaf het seizoen 2020/2021 wordt er in de Nederlandse Eredivisie ook gewerkt met buitenspeltechnologie (KNVB Media, 2020b). Met behulp van deze technologie kunnen lijnen getrokken worden om de positie van een speler op het veld nauwkeuriger te bepalen. Indien de VAR op basis van deze lijnen vaststelt dat er een verkeerde beslissing is genomen, dan wordt dit gezien

als een duidelijke fout en zal de VAR ingrijpen. In de seizoenen 2018/2019 en 2019/2020 beschikte men bij de KNVB nog niet over deze techniek en diende de camerabeelden enkel als hulpmiddel. De scheidsrechters besloten zelf of er in hun ogen sprake was van een duidelijke fout met betrekking tot buitenspel. Bij mogelijke buitenspelsituaties wordt in de Eredivisie tegenwoordig dus volledig vertrouwd op deze nieuwe technologie.

2. Theoretisch kader

In dit hoofdstuk wordt het gebruikte theoretische concept toegelicht en wordt de relevante literatuur met betrekking tot de videoscheidsrechter behandeld. In dit onderzoek zijn machtsrelaties en discourses begrippen die centraal staan. Dit zijn theoretische concepten van Michel Foucault (1926-1984). Foucault was een Franse wetenschapsfilosoof die zich in de jaren '60 en '70 van de vorige eeuw vooral bezighield met waarheid en macht (Foucault, 1975). Zijn boek *Surveiller et punir* is een van de meest geciteerde boeken in de sociale wetenschap (Green, 2016). Zijn inzichten omtrent macht en discourses staan dus hoog aangeschreven in de sociale wetenschap en worden daarom als uitgangspunt genomen voor dit onderzoek. Om een beter begrip te krijgen van het Foucaultiaans perspectief worden zijn belangrijkste begrippen en concepten in dit hoofdstuk verhelderd.

2.1 Macht

Verschillende vormen van macht beïnvloeden het denken en doen van mensen. Foucault maakt een onderscheid tussen drie soorten macht: soevereine macht, disciplinaire macht en biomacht (Calhoun e.a., 2012). Biomacht gaat om sturing op populatieniveau en is vooral van toepassing op gezondheidsvraagstukken (Calhoun e.a., 2012). In dit onderzoek ligt de focus daar niet op en daarom zijn voor dit onderzoek alleen de soevereine en de disciplinaire macht relevant. Soevereine macht is van boven naar beneden georganiseerd. De scheidsrechter is de baas en de spelers en coaches zijn ondergeschikt aan hem. Volgens Foucault moet soevereine macht niet beschouwd worden als een wet die alleen maar dingen verbiedt. Volgens hem wordt macht geaccepteerd doordat het niet alleen verbiedt, maar juist dingen produceert. Foucault ziet macht als een productief netwerk dat zorgt voor plezier, kennis en het produceren van discourses (Calhoun e.a., 2012).

Disciplinaire macht wordt uitgeoefend op individuen op basis van discourses. Het individu wordt gestuurd tot het denken en handelen op een bepaalde manier. Deze vorm van macht is onzichtbaar en indirect (Calhoun e.a., 2012). De scheidsrechter heeft de macht om de werkelijkheid te bepalen. Spelers weten dat ze zich aan de spelregels moeten houden. Doen ze dat niet, dan volgt er een straf door middel van een waarschuwing (gele kaart) of een veldverwijdering (rode kaart). Volgens Foucault zorgt macht voor disciplineren. De scheidsrechter bepaalt wat er gebeurt en de spelers op het veld volgen hem of haar daarin. De spelers zijn wat Foucault noemt *volgzame lichamen* (Foucault, in Calhoun e.a., 2012).

Volgens Powers (2001) komt macht voort uit verdeeldheid en ongelijkheid. Zo heeft een scheidsrechter over het algemeen meer kennis van de spelregels en is hij of zij beter in staat om een wedstrijd in goede banen te leiden dan de spelers. De spelers in het veld worden geacht zijn of haar beslissingen te accepteren en daarnaar te handelen. Zo staat het ook omschreven in de officiële spelregels van het voetbal. Regel 5 (De Scheidsrechter) begint met de zin dat elke wedstrijd onder leiding staat van een scheidsrechter die het volledige gezag heeft om de spelregels toe te passen op de wedstrijd. De beslissingen van de scheidsrechter zijn bindend en dienen te allen tijde te worden gerespecteerd (IFAB, 2020).

Waar de macht in eerste instantie alleen bij de scheidsrechter lag, zijn de machtsverhoudingen door de komst van de VAR door elkaar heen gaan lopen. Voor het tijdperk van de VAR was de scheidsrechter de alleenheerser. De scheidsrechter had de macht om de werkelijkheid te bepalen en zijn of haar beslissingen waren onomkeerbaar. De scheidsrechter staat nog steeds boven de spelers, maar door de komst van de VAR is er een nieuwe partij bijgekomen. De scheidsrechter blijft eindverantwoordelijk, maar kan nu dringend verzocht worden om de beelden langs de kant te bekijken wanneer de VAR van mening is dat de scheidsrechter een duidelijke fout gemaakt heeft.

Scheidsrechters worden door de komst van de VAR dus continu in de gaten gehouden of zij geen grote fouten maken. Er is sprake van surveillance. Foucault omschrijft surveillance als de constante controle uitgeoefend door de omgeving op het gedrag van mensen (Calhoun e.a., 2012).

Scheidsrechters houden dus hun machtspositie op het veld en zijn ook in het VAR-tijdperk nog steeds eindverantwoordelijk. Alleen waar scheidsrechter hiervoor alleen de machthebbende partij waren, dienen zij zich nu ook te onderwerpen aan de VAR. Scheidsrechters dwingen niet langer enkel discipline af bij spelers, scheidsrechters kunnen ook zelf gecorrigeerd worden als zij een fout maken. Dit kan mogelijk gevolgen hebben op hun autoriteitspositie in het veld ten opzichte van de spelers.

2.2 Discoursen

Een van de belangrijkste begrippen van Foucault zijn discoursen. Discoursen kunnen het beste omschreven worden als een cultureel systeem van denkbepelden en opvattingen (normen) dat het denken, handelen en ervaren organiseert (Calhoun e.a., 2012).

Discoursen worden volgens Foucault gezien als waarheid. Het algemene discours dat binnen de samenleving als waarheid wordt geaccepteerd, noemt Foucault een *regime of truth* (Calhoun e.a., 2012). Discoursen komen op verschillende manieren tot stand. Een discours kan zowel een instrument als een effect van macht kan zijn (Foucault, in Calhoun e.a., 2012, p. 306). Macht produceert discoursen en wanneer een discours dominant is en voor waarheid wordt aangenomen, kan het bepaalde machtsverhoudingen produceren (Van Amsterdam & Knoppers, 2017, p.131). Door een discours worden mensen beïnvloed in hun denken en handelen en macht speelt hierin een grote rol (Foucault, in Cameron e.a., 2014, p. 690). Discoursen zijn afhankelijk van tijd en plaats (Calhoun e.a., 2012). Zo kan het zijn dat er in Europa een ander heersende opvatting gangbaar is over scheidsrechters dan in Zuid-Amerika, maar ook dat dit beeld over 10 jaar weer heel anders kan zijn.

In dit onderzoek komen verschillende discoursen omtrent het scheidsrechtersvak aan bod.

Scheidsrechters geven aan wat zij belangrijke kwaliteiten vinden die horen bij een goede scheidsrechter en er wordt een vergelijking gemaakt met het verleden. Daarnaast wordt het begrip discours gebruikt om inzicht te geven in hoe de zoektocht naar een dominante vorm van videoarbitrage in het voetbal verloopt.

2.3 Gevecht rond de waarheid

De invoering van de videoscheidsrechter in het voetbal is een begin in het proces van de zoektocht naar de juiste manier van het toepassen van videoarbitrage. Volgens Foucault leiden grote

veranderingen als deze altijd tot weerstand en discussie (Calhoun e.a., 2012). Er vindt een strijd plaats om wat het nieuwe dominante discours gaat worden. Het protocol rondom de VAR zal steeds verder worden aangescherpt. Zo ligt de focus al meer dan in het begin op de **clear and obvious** mistake. Alleen als de VAR er zeker van is dat de scheidsrechter overduidelijk een verkeerde beslissing heeft gemaakt, moet hij of zij ingrijpen. Bij twijfel niet ingrijpen is het devies. Maar ook deze richtlijn is vatbaar voor discussie. Wanneer is iets een duidelijke fout en wanneer is iets “gewoon fout”? De regel is dus dat het duidelijk fout moet zijn en daar moet de VAR het mee doen. De praktijk moet uitwijzen hoe deze regel gehanteerd wordt. Sinds de komst van de VAR zijn de regels en het protocol al regelmatig aangepast en men is duidelijk nog zijn weg aan het vinden in deze nieuwe regels. Er heersen verschillende opvattingen en voorkeuren omtrent de VAR. Verschillende landen proberen invloed uit te oefenen in het proces van het construeren van een nieuw, dominant discours rondom videoarbitrage in het voetbal.

Volgens Foucault draait het in dit gevecht rond de waarheid niet om het ontdekken en accepteren van de juiste waarheid, maar om het geheel van regels waardoor waarheid en onwaarheid gescheiden worden en de specifieke effecten van macht die aan de waarheid vast zitten (Calhoun e.a., 2012, p.312). De strijd om het nieuwe dominante discours wordt volgens Foucault niet beslist op basis van wetenschap en ideologie, maar op basis van macht. Om de huidige situatie te veranderen is het volgens Foucault belangrijk om te begrijpen dat het niet gaat om wat de waarheid is, maar om hoe en door wie deze in stand gehouden wordt (Calhoun e.a., 2012).

Een belangrijke factor in de totstandkoming van een nieuw dominante discours rondom de VAR, zijn berichten in de media. Volgens het perspectief van Foucault zullen invloedrijke personen in het voetbal die hun mening geven, navolg krijgen. Zij worden immers gezien als experts met kennis van zaken. Op deze manier ontstaat een machtspositie en wordt invloed uitgeoefend op het nieuw te vormen discours. Het is dus interessant om te registreren wat er zoal gezegd wordt over de VAR, vanuit verschillende invalshoeken. Welke partijen hebben de meeste invloed om de nieuwe regels af te dwingen? Er vindt discussie plaats en onderhandeling op weg naar een nieuw te vormen heersend discours over videoarbitrage in het voetbal.

2.4 Ontologische autoriteit en epistemologisch privilege

“They ain’t anything until I call them.” De honkbalscheidsrechter Bill Klem beweert dat iets pas een slag of wijd is, als hij het een slag of wijd noemt (Collins, 2010). Dat is een ontologische uitspraak. Ontologie is een begrip binnen de filosofie. Het is het beste te omschrijven als de zijnsleer over het bestaan van dingen (Collins e.a., 2016). Ontologie gaat over wat bestaan inhoudt en wanneer iets bestaat. Totdat een scheidsrechter “slag” of “wijd” geroepen heeft, is het nog niets. Volgens Klem bepaalt de call van de scheidsrechter of iets een slag of een wijd is. Als hij slag roept, dan is het een slag. Ook als de bal eigenlijk buiten de slagzone wordt geworpen. En de hele sportwereld gaat daar in mee. Alle statistieken en verslagen die de volgende dag in de krant verschijnen, verwerken de beslissingen van scheidsrechters als de realiteit (Collins, 2010). Dat geldt ook voor bijvoorbeeld strafschoppen of buitenspel in het voetbal. De scheidsrechters hebben een **ontologische autoriteit**. Zij hebben de macht om de realiteit te creëren. Zelfs al zag iedereen vrij snel na de beslissing dat de scheidsrechter een verkeerde beslissing had genomen, het kon niet worden teruggedraaid. De scheidsrechter had met zijn beslissing de realiteit al bepaald (Collins, 2010).

De komst van de videoscheidsrechter zorgt ervoor dat het nu wél mogelijk is om de gemaakte beslissing van een scheidsrechter terug te draaien. De realiteit kan aangepast worden. De videoscheidsrechter heeft invloed op de ontologische autoriteit van een scheidsrechter en kan daardoor ook een effect hebben op zijn machtspositie.

Daarnaast hebben scheidsrechter ook een **epistemologisch privilege**. Epistemologie, ook wel kennistheorie genoemd, is een andere filosofische term en gaat over hoe we dingen weten. Volgens Collins (2010) hebben scheidsrechters ontologische autoriteit, omdat aangenomen wordt dat ze een epistemologisch privilege hebben boven ieder ander. Dit komt voort uit de superieure positie en de specialistische vaardigheden die scheidsrechters hebben. In het voetbal bevindt de scheidsrechter zich op het veld tussen de spelers. Hij loopt mee met het spel en staat dicht op de actie. Volgens Collins (2010) mag aangenomen worden dat de scheidsrechter de beste positie heeft om acties te beoordelen. Daarnaast hebben professionele scheidsrechters cursussen gevolgd, specifieke trainingen ondergaan en worden hun beslissingen continu beoordeeld en geëvalueerd door andere professionals. Scheidsrechters hebben dus specialistische vaardigheden opgebouwd door hun ervaringen. De superieure positie en de specialistische vaardigheden zorgen ervoor dat de scheidsrechter de persoon is die het beste zou moeten kunnen oordelen.

Dit principe vormde jarenlang het heersende discours rondom scheidsrechters in het voetbal. De scheidsrechter had een epistemologisch privilege en op basis daarvan werd de scheidsrechter ontologische autoriteit toegewezen (Collins, 2010). De technologische ontwikkelingen zorgden er echter voor dat het epistemologische privilege van scheidsrechters afnam. In voetbalstadions waren herhalingen steeds vaker op een groot scherm te zien voor de toeschouwers. Dankzij herhalingen vanuit meerdere hoeken en slowmotion-beelden, had de toeschouwer een beter beeld van situaties dan de scheidsrechter op het veld. Het epistemologisch nadeel viel daardoor weg (Collins, 2010).

Om scheidsrechters toch dit epistemologisch privilege te laten behouden, voerde de UEFA de regel in dat discutabele herhalingen niet op het scherm getoond mochten worden (AD, 2020). Dit met de gedachte dat op deze manier het epistemologisch privilege en daarmee de ontologische autoriteit van de scheidsrechter niet werd aangetast. Toeschouwers maakten echter steeds meer gebruik van de mogelijkheid om via hun mobiele telefoon beelden terug te kijken en daarmee kwam volgens Collins (2010) het epistemologisch privilege van scheidsrechters opnieuw in het geding. En daarmee ook de ontologische autoriteit. Waarom zou de scheidsrechter op het veld nog langer degene moeten zijn die beslist als hij of zij minder informatie tot zijn beschikking heeft dan vele anderen in het stadion? Het heersende discours riep steeds meer weerstand op en uiteindelijk werd de VAR geïntroduceerd.

De komst van de VAR heeft ertoe geleid dat scheidsrechters nu ook de mogelijkheid hebben om de beelden te bekijken en te gebruiken bij hun beslissingen. Er is niet langer sprake van een informatieachterstand. De scheidsrechter kan de situatie nogmaals bekijken en op basis daarvan zijn beslissing eventueel herzien. In sommige gevallen is het epistemologisch privilege van de scheidsrechter nog groter geworden door VAR. Iets wat de scheidsrechter en de fans in het stadion gemist hebben, wordt op een scherm langs de kant laten zien aan de scheidsrechter. De scheidsrechter kan op basis van deze informatie anders beslissen, maar een groot deel van het publiek heeft dan nog steeds geen benul van wat er precies heeft plaatsgevonden.

Het oorspronkelijke plan was om op het WK 2018 om na een VAR-besluit de beelden te vertonen op de grote schermen in de stadions (BBC, 2018). Fans zouden geïnformeerd worden over de uiteindelijke beslissing van de VAR. Uiteindelijk is dit niet gebeurd. Het toont aan dat men nog op zoek is naar de juiste mate van transparantie over de beslissingen van de VAR.

2.5 Transparantie

Transparantie speelt een belangrijke rol in de zoektocht naar de beste vorm voor videoarbitrage in het voetbal. In dit onderzoek wordt de volgende definitie voor transparantie gehanteerd: *transparantie is de beschikbaarheid van informatie over een organisatie of actor waardoor externe actoren de interne werking of prestaties van die organisatie kunnen volgen* (Grimmelikhuijsen, 2012, p.55).

Volgens Grimmelikhuijsen (2012) heeft transparantie twee verschillende belangen. Aan de ene kant kan het gezien worden als een intrinsieke waarde die hoort bij beleid maken, waarin transparantie een doel op zich is. Anderzijds kan transparantie worden gezien als een middel om andere belangrijke doelen te bereiken en is het een belangrijke pijler van good governance (Hood & Heald, 2006). De Vries (2016, pp.8-10) heeft de functies van transparantie daarop grofweg in twee verschillende categorieën onderverdeeld: de functie van legitimiteit en verantwoording en de functie van transparantie als instrument om maatschappelijke doelen te bereiken. De functie van legitimiteit en verantwoording kan gezien worden als hetgeen Grimmelikhuijsen (2012) aangeeft met transparantie als intrinsieke waarde die hoort bij beleid maken. Transparantie als doel op zich. Bij de instrumentele functie gaat het erom dat als burgers het proces waaraan zij onderworpen worden als rechtvaardig beschouwen, ze eerder bereid zijn de uitkomst te accepteren (Tyler, 2006). Dit wordt procedurele rechtvaardigheid genoemd. Een vorm van de instrumentele functie is het publiceren van toezichtresultaten of opgelegde sancties (De Vries, Zijlstra en Grimmelikhuijsen, 2017). De gedachte is dat publicatie van negatieve resultaten leidt tot reputatieschade en dat ondernemingen dat willen voorkomen omdat ze waarde hechten aan een goede reputatie (De Vries e.a., 2017).

De algemene perceptie is dat transparantie als iets positiefs ervaren wordt. Iedereen heeft baat bij transparantie en hoe transparanter, hoe beter (Hood, in Grimmelikhuijsen, 2012). Het openheid van zaken geven vergroot de verantwoordelijkheid van de betrokkenen en dit geeft hen in theorie een stimulans om beter te presteren (Prat, 2005). Hoe meer we in de gaten gehouden worden, hoe beter we presteren (Bentham, 2001, p.277). Dit sluit aan bij het gedachtegoed van Foucault en zijn voorbeeld van het panopticum. Het panopticum is een ronde gevangenis met in het midden een uitkijktoren. Vanuit de toren hadden bewakers uitzicht op iedere cel. De cellen hadden een venster aan de buitenkant, waardoor het licht naar binnen kon schijnen en een venster aan de binnenkant met uitzicht op de toren. Door het licht kon men vanuit de toren de schaduw van de gevangenen waarnemen. De gevangenen zelf konden echter niet zien of er bewakers in de toren aanwezig waren. Op deze manier hadden ze constant het gevoel dat ze in de gaten gehouden werden, maar ze wisten niet door wie of wanneer. De gevangenen gedroegen zich daardoor beter (Foucault, in Calhoun e.a., 2012, pp. 314-315).

Transparantie kan echter ook negatieve effecten hebben op de kwaliteit van het besluitvormingsproces. Zo beargumenteren Hood en Heald (2006) dat om transparantie te laten werken, de ontvangers in staat moeten zijn om te materie te begrijpen. Als dat niet het geval is leidt transparantie enkel tot verwarring en meer wantrouwen (O'Neil, 2002). Daarnaast kunnen sensatiebeluste journalisten transparantie gebruiken om schuldigen aan te wijzen. Kleine vergissing kunnen via koppen in de krant uitgroeien tot grote schandalen, wat het vertrouwen in de organisatie schaadt (Hood, 2007). Ten slotte stelt Prat (2005) dat beslissingsnemers suboptimaal presteren wanneer ze weten dat hun keuzes al onderzocht worden nog voordat de gevolgen ervan volledig duidelijk zijn. Prat (2005) beweert dat ze zich ervan bewust zijn dat hun beslissingen onder een vergrootglas liggen en daarom minder risico nemen. Dit zijn drie nadelige effecten waar transparantie toe zou kunnen leiden die in de literatuur genoemd worden.

Naast de verschillende functies van transparantie, bestaan er ook verschillende soorten transparantie. Mansbridge (2009) maakt onderscheid tussen procestransparantie en rationele transparantie. Procestransparantie gaat over de vraag hoe een beslissing tot stand is gekomen, terwijl rationele transparantie meer gericht is op de vraag waarom een beslissing tot stand is gekomen (Mansbridge, 2009).

De Vries e.a. (2017) hebben het effect onderzocht van transparantie op het vertrouwen van de burger. Zij toonden aan dat het vertrouwen kan worden verhoogd door in de communicatie meer te focussen op de rationele transparantie (waarom) dan op de procestransparantie (hoe). Met name als er slecht nieuws naar buiten gebracht wordt is een focus op enkel het proces schadelijk voor het vertrouwen in de organisatie. Door de rationele van de fouten en de vervolgstappen uit te leggen kan slecht nieuws zonder al te veel schade transparant gemaakt worden (De Vries e.a. (2017)). In het onderzoek van De Vries e.a. (2017) stond transparantie van een toezichthouder centraal en dat gaf andere resultaten dan een onderzoek van Grimmelikhuijsen (2012) waarin gemeenten centraal stonden. De Vries e.a. (2017) impliceren dat voor de effecten van transparantie de context van belang is.

3. Literatuurstudie

3.1 Scheidsrechtersvak

Scheidsrechters hebben niet het gemakkelijkste beroep. Rullang, Emrich en Pierdzioch (2015) toonden aan dat voetbalscheidsrechters in Duitsland vaak met gescheld en beledigingen te maken krijgen. En niet alleen verbaal geweld, maar volgens Rullang e.a. (2015) blijkt dat bijna één op de vijf scheidsrechters ooit ook fysiek belaagd is. Dit zou volgens hen een voorname reden zijn om te stoppen met hun rol als scheidsrechter.

Kellett en Shilbury (2007) hebben zich gefocust op de motieven van scheidsrechters om juist wel door te gaan. Een belangrijke reden die scheidsrechters gaven was de onderlinge sociale interactie met andere scheidsrechters. Dit blijkt een belangrijke rol te spelen voor scheidsrechters in de motivatie om door te gaan met fluiten (Livingston & Forbes, 2016).

Uit onderzoek blijkt dat er vanuit spelers, coaches, supporters en media dus veel kritiek geleverd wordt op scheidsrechters (Rullang e.a., 2015). Een veel gehoord tegenargument is dat over een heel seizoen clubs even vaak worden bevoordeeld en benadeeld: *you win some, you lose some*. Ervan uitgaande dat de kans op een verkeerde beslissing van de scheidsrechter in jouw voordeel gelijk is aan de kans op een verkeerde beslissing in jouw nadeel, dan is het inderdaad zo dat dit op de lange termijn in balans is. Maar voetbalwedstrijden worden gespeeld op de korte termijn. Carrières van coaches en spelers worden beïnvloed door verkeerde beslissingen. Dit is een reden waarom volgens Bordner (2015) verkeerde beslissingen oneerlijk zijn en het van belang is dat scheidsrechters de juiste beslissingen nemen.

Het in goede banen leiden van een voetbalwedstrijd is een ontzettend uitdagende taak. Vanwege de snelheid en de complexiteit van de beslissingen die scheidsrechters moeten maken, de gevolgen die hun acties met zich meebrengen, het aantal personen dat bij de wedstrijd betrokken is en de vaak vijandige houding van toeschouwers tijdens wedstrijden (Tuero e.a., 2002). Scheidsrechters moeten in een wedstrijd veel verschillende taken uitvoeren, zoals het beoordelen van acties op het veld tijdens de wedstrijd, overleggen met hun assistenten, snel moeten beslissen, de wedstrijd managen, focussen op meerdere aspecten van de wedstrijd en onenigheid oplossen (Tuero e.a., 2002). In deze enorme complexiteit is het voor scheidsrechters onvermijdelijk om fouten te maken.

3.2 Duidelijk fout?

De meeste sporten die gebruik maken van videobeelden om genomen beslissingen mogelijk te corrigeren, draaien beslissingen alleen terug als deze duidelijk fout zijn. Ook in het voetbal is dit nu de regel. Berman (2011) beargumenteert dat deze hoge standaard naar beneden bijgesteld moet worden. Volgens hem zou een lagere standaard ertoe leiden dat er minder fouten gemaakt worden zonder een significante stijging van de kosten. Hij gaat ervan uit dat men gebruikmakend van technologische hulp zoals televisiebeelden, nauwkeuriger is in het vaststellen van feiten tijdens sportwedstrijden dan zonder deze hulp. Volgens hem is het aannemelijk dat gerechtigheid een deugd is. En elke stap die genomen wordt om verkeerde beslissingen te verminderen promoot gerechtigheid. Daarnaast geeft Berman nog een reden waarom hij vindt dat videoarbitrage niet

alleen bij een duidelijke fout in actie moet komen. Volgens Berman (2011) leidt het feit dat scheidsrechters alleen gecorrigeerd worden bij het maken van overduidelijke fouten tot de publiekelijke perceptie dat de scheidsrechter niet alleen een verkeerde beslissing genomen heeft, maar dat hij zelfs een enorme blunder gemaakt heeft. Het moet namelijk overduidelijk fout geweest zijn om de beslissing te overrulen. Indien de lijn van ingrijpen naar beneden bijgesteld wordt, zijn er meer VAR-momenten, maar is de scheidsrechter niet langer per definitie duidelijk fout bij elke ingreep.

3.3 Transparantie in scheidsrechterlijke beslissingen

3.3.1 Vermoedelijke gerechtigheid

De meeste mensen hebben vertrouwen in het rechtssysteem, zeker in Nederland. Ondanks dat ze niet zelf bij het proces aanwezig waren, gaat men er vanuit dat gerechtigheid plaatsgevonden heeft als de rechter uitspraak doet. Dit wordt in de literatuur vermoedelijke gerechtigheid genoemd (Collins, 2010). Volgens Collins (2010) ging men er in het voetbal lange tijd vanuit dat gerechtigheid plaatsvond, wanneer de scheidsrechter gebruik maakte van zijn ontologische autoriteit. Er was namelijk niemand die een beter zicht had op de situatie of meer capabel was voor de taak dan de scheidsrechter. Volgens Collins (2010) was het aannemelijk dat wanneer men in de schoenen van de scheidsrechter had gestaan, men dezelfde beslissingen zou nemen. Er was sprake van vermoedelijke gerechtigheid. Volgens Collins (2010) werkte dit redelijk goed in het voetbal, totdat de nieuwe technologieën opkwamen.

3.3.2 Transparante gerechtigheid en transparante onrechtvaardigheid

Er is sprake van transparante gerechtigheid als men gerechtigheid daadwerkelijk ziet gebeuren. Door de opkomst van televisiebeelden maakte vermoedelijke gerechtigheid steeds meer plaats voor transparante gerechtigheid (Collins, 2010). De tv-kijker kon nu zien wat de scheidsrechter gezien had. Bijvoorbeeld een doelpunt dat werd afgekeurd vanwege een duw in de rug van de verdediger. Televisiekijkers konden zelf een oordeel vellen over de beslissingen van scheidsrechters. En dat konden ze op goede gronden vanwege hun toegang tot de herhalingen die op televisie getoond worden (Collins, 2010).

Echter is er door de opkomst van de televisiebeelden ook steeds vaker sprake van transparante onrechtvaardigheid. Tv-kijkers zagen scheidsrechters verkeerde beslissingen maken. Scheidsrechters werden hier na afloop mee geconfronteerd en gaven voor de camera toe dat ze fouten gemaakt hadden. *“Fouten kun je maar beter toegeven, want een scheidsrechter en zijn team kunnen het toch niet winnen van twintig camera’s met slow-motion en herhalingen”* (Bas Nijhuis in: Van der Ley, 2017). Door de komst van tv beelden vond er steeds vaker een verschuiving plaats van vermoedelijke gerechtigheid naar transparante onrechtvaardigheid (Collins, 2010).

Een voorbeeld van transparante onrechtvaardigheid is een moment uit de wedstrijd tussen Duitsland en Engeland tijdens het WK Voetbal van 2010. In de 39e minuut van de wedstrijd stuitte de bal na een schot van Engelsman Frank Lampard via de lat achter de doellijn. Hoewel het voor de televisiekijkers duidelijk te zien was dat de bal de doellijn was gepasseerd, werd er geen doelpunt

toegekend. Deze situatie heeft er mede toe geleid dat er inmiddels een systeem van doellijntechologie is ingevoerd in het voetbal (BBC, 2010). Met behulp van meerdere camerastandpunten kan heel nauwkeurig worden vastgesteld of een bal de doellijn al dan niet in zijn geheel heeft gepasseerd. Deze nieuwe techniek heeft bewezen hierin accurater te zijn dan de scheidsrechters en dat was reden genoeg om de ontologische autoriteit in dit soort situaties over te dragen aan de doellijntechologie.

3.3.3 Valse transparantie

Dit kan echter ook leiden tot valse transparantie. Valse transparantie vindt plaats wanneer het lijkt alsof gerechtigheid plaatsgevonden heeft, maar dat in de werkelijkheid helemaal niet zo is (Collins e.a., 2016). De doellijntechologie geeft een grafische weergave van de afdruk van de bal en de doellijn en wekt de indruk dat hiermee definitief bewezen wordt of de bal daadwerkelijk over de lijn was of niet. In werkelijkheid is er nog steeds een foutmarge. Collins en Evans (2011) beargumenteren dat valse transparantie verkeerd is, omdat de manier waarop de beslissing tot stand komt en de foutgevoeligheid waarmee het gepaard gaat niet duidelijk is voor het publiek

4. Methodologie

In dit hoofdstuk wordt de wijze van dataverzameling beschreven en worden de gemaakte keuzes verantwoord. De methoden, respondenten en validiteit en betrouwbaarheid van het onderzoek komen aan bod.

4.1 Interpretatieve benadering

Voor dit onderzoek heb ik gekozen voor de interpretatieve benadering. Deze benadering gaat ervan uit dat de werkelijkheid een sociale constructie is en dat ieder individu zijn eigen subjectieve waarheid heeft (Edwards & Skinner, 2010, p. 303). Deze vorm van onderzoek is volgens Bryman (2016) geschikt om te achterhalen en te beschrijven wat voor betekenis respondenten aan een bepaald fenomeen geven. Via kwalitatieve interpretatieve onderzoeksmethoden kunnen uitspraken van respondenten verzameld en geanalyseerd worden (Boeije, 2005). De onderzoeker analyseert de gegevens op transparante wijze om zo een overzichtelijk beeld van de sociale werkelijkheid te vormen.

De interpretatieve benadering is een vorm van kwalitatief onderzoek. In kwalitatief onderzoek staan de betekenissen en ervaringen van de respondenten centraal (Boeije, 2005). In tegenstelling tot bij kwantitatief onderzoek, gaat het in kwalitatief onderzoek om het interpreteren van niet tastbare zaken (Boeije, 2005). De onderzoeker verplaatst zich in de respondenten om de werkelijkheid van de respondenten te achterhalen (Bryman, 2016). Ik heb voor deze benadering gekozen, omdat in dit onderzoek de betekenissen die scheidsrechters aan autoriteit geven centraal staan. Door kwalitatief onderzoek te doen wordt het voor mij als onderzoeker mogelijk om dieper in te gaan op gevoelens en kan ik achterhalen wat voor betekenissen scheidsrechters aan autoriteit geven.

4.2 Respondenten

Als startpunt voor dit onderzoek heb ik de VAR projectleider van de KNVB geïnterviewd. Dit interview is vooral gebruikt om de kennis van mijzelf als onderzoeker over het onderwerp te vergroten. De VAR projectleider heeft in dit interview de rol van de KNVB in de totstandkoming van de VAR uitgelegd, alle protocollen en richtlijnen van de VAR beschreven en de standpunten van de KNVB met betrekking tot mogelijke nieuwe ontwikkelingen toegelicht. Met de VAR projectleider werd de insteek voor het onderzoek besproken en hij steunde dit onderzoek en verwees mij door naar de persvoorlichter voor het maken van afspraken met scheidsrechters.

In de beginfase verliep de zoektocht naar respondenten erg moeizaam. De persvoorlichter deelde mee dat mondelinge interviews van 45 tot 60 minuten te lang waren en stelde voor om de vragen in enquêtevorm op te sturen. Dit was vanwege de aard van dit onderzoek geen optie (meer hierover in de volgende paragraaf over onderzoeksmethoden). De projectleider VAR was inmiddels vertrokken bij de KNVB en dus moest ik naar nieuwe ingangen zoeken om respondenten te vinden. Via een kennis werd ik in contact gebracht met een assistent-(video)scheidsrechter van de KNVB en via hem kon ik vervolgens contact leggen met mogelijke nieuwe respondenten. Het proces raakte in een stroomversnelling nadat ik de TOTO Kennissessie over de VAR, georganiseerd door de Nederlandse Sportpers (NSP) had bijgewoond. De coördinator scheidsrechterszaken gaf tijdens deze bijeenkomst

uitleg over de VAR aan het Nederlandse sportjournaliste en na afloop heb ik hem benaderd met de vraag of het mogelijk was hem te interviewen. Na dit interview heeft hij een oproep gedaan onder alle scheidsrechters of ze mee wilden werken aan dit onderzoek en dat leverde voldoende respons op.

In totaal heb ik interviews afgenomen met de VAR projectleider en de coördinator scheidsrechterszaken van de KNVB en met zes scheidsrechters, waaronder één assistent-(video)scheidsrechter. Al deze respondenten zijn mannen van middelbare leeftijd of iets jonger, maar aangezien het Nederlandse scheidsrechterskorps van de KNVB bijna geheel uit mannen bestaat is dit representatief. De geïnterviewde scheidsrechters hebben allemaal ervaring als scheidsrechter en als VAR, met uitzondering van één respondent die werkzaam was als assistent-scheidsrechter en als assistent-VAR. De eigen afgenomen interviews met scheidsrechters zijn volledig anoniem en zij worden dan ook niet bij naam genoemd. Vanwege de specifieke functie van de projectleider VAR en de coördinator scheidsrechterszaken kon hun anonimiteit niet gegarandeerd worden en zij zijn hiermee akkoord gegaan.

Daarnaast heb ik veelvuldig gebruik gemaakt van interviews van scheidsrechters uit diverse televisieoptredens, kranten of digitale media. De intrede van de VAR heeft vanuit de media namelijk tot veel interesse in scheidsrechters geleid in relatie tot deze nieuwe ontwikkeling. Hieruit kon waardevolle informatie voor dit onderzoek worden verkregen. In dit onderzoek heb ik, naast de zelf afgenomen interviews, gebruik gemaakt van deze verschillende bronnen:

- 6 interviews met scheidsrechters die in krantenartikelen verschenen zijn.
- 4 interviews met scheidsrechters uit andere media
- 6 uitzendingen van talkshows op televisie waarin scheidsrechters te gast waren
- tientallen korte interviews met scheidsrechters bij FOX Sports/NOS Studio Sport na afloop van voetbalwedstrijden.
- 6 krantenartikelen over scheidsrechters/VAR in het algemeen.
- 3 series van meerdere online video's over scheidsrechters
- wekelijkse videofragmenten uit het 'ARAG KNVB Var Moment van de Week'.
- 3 boeken
- 2 podcasts
- 1 kennissessie
- 1 presentatie
- 1 webinar

In bijlage 1 is een totaaloverzicht van al deze bestudeerde empirische bronnen opgenomen. In de resultaten van dit onderzoek zijn uitspraken gebruikt die afkomstig zijn van deze externe bronnen. Aangezien de uitspraken van deze scheidsrechters onder hun eigen naam gedaan zijn, worden zij in dit onderzoek ook bij naam genoemd.

Het interview met de VAR projectleider van de KNVB was telefonisch. Alle overige interviews hebben plaatsgevonden in de eigen woon- of werkomgeving van de respondenten of op de KNVB Campus in Zeist. De interviews zijn afgenomen voor de coronamaatregelen in Nederland van kracht waren. Voorafgaand aan elk interview is toestemming gevraagd en gekregen om het interview op te nemen.

4.3 Onderzoeksmethoden

Een methode die in kwalitatief onderzoek vaak gebruikt wordt is het afnemen van interviews. Voor dit onderzoek heb ik gekozen om semigestructureerde diepte-interviews af te nemen. De reden dat bijvoorbeeld een enquêtevorm niet geschikt zou zijn voor dit type onderzoek is dat respondenten dan beperkt zouden worden tot het geven van korte antwoorden (Bryman, 2016). In interviews heeft de respondent meer ruimte om dieper in te gaan op de aspecten die hij of zij belangrijk vindt. Daarnaast kan de interviewer afwijken van de vooraf opgestelde vragenlijsten en inspelen op de antwoorden van respondenten. Door verder door te vragen over interessante uitspraken kan het perspectief van de respondenten tot in dieper detail worden beschreven (Boeije, 2005; Bryman, 2016).

Vooraf is er een topiclijst samengesteld die als rode draad diende (zie bijlagen 2, 3 en 4). De interviewvragen werden niet van de lijst afgewerkt, maar ik heb bewust gekozen om voldoende ruimte in te bouwen om dieper in te gaan op de gegeven antwoorden van de respondenten. De meeste interviews vonden plaats in een afgesloten ruimte, twee interviews vonden plaats in een openbare eetgelegenheid. De interviews namen gemiddeld ongeveer drie kwartier in beslag en de duur varieerden tussen 32 en 61 minuten.

Daarnaast is er ook onderzoek gedaan naar de betrouwbaarheid van de buitenspeltechnologie zoals deze in het seizoen 2020/2021 in de Eredivisie gebruikt wordt. In de resultaten wordt de werkwijze van deze technologie toegelicht aan de hand van informatie verkregen uit interviews en op basis van een artikel uit de *Daily Mail*. Ter verduidelijking zijn er enkele afbeeldingen toegevoegd. Op basis van deze informatie wordt vervolgens berekend wat de foutmarges zijn waarmee deze technologie te kampen heeft.

4.4 Data analyse

Naast het afnemen van interviews heb ik gedurende het hele proces van het onderzoek veel informatie vergaard uit andere empirische bronnen. Telkens wanneer een scheidsrechter, in een praatprogramma op tv of waar dan ook, uitspraken deed die voor dit onderzoek relevant konden zijn, typte ik deze uitspraken uit of ik kopieerde ze vanuit de bron. Al deze informatie en quotes heb ik direct ondergebracht in een aantal categorieën die veelal overeenkwamen met de hoofd- en deelvragen. Deze categorieën waren *motief*, *kwaliteiten*, *transparantie*, *kritiek*, *autoriteit*, *naar het scherm* en *overruled worden*. Op deze manier had ik de interessante quotes van scheidsrechters gerangschikt naar het thema waar ze betrekking op hadden met de vermelding door wie het gezegd was en waar.

Alle interviews die ik zelf heb afgenomen heb ik volledig getranscribeerd. Daarna ben ik aanvankelijk begonnen met het open coderen van de transcripties. Volgens Boeije (2005) helpt coderen om thema's en patronen te identificeren. Aan iedere relevante passage uit de transcripties gaf ik een code die overeenkwam met het thema van die passage. Veel van deze codes kwamen min of meer overeen met de categorieën van de informatie die ik uit andere bronnen verkregen had. Volgens Boeije (2005) draagt coderen bij aan het op een overzichtelijke manier in kaart brengen van een enorme hoeveelheid aan informatie. Omdat in dit onderzoek het aantal respondenten relatief

beperkt is en er veel gebruik wordt gemaakt van externe informatie, heb ik ervoor gekozen om het open coderen te staken om tijd te besparen. Per transcript heb ik (delen van) antwoorden van respondenten gekopieerd naar de eerder gemaakte kopjes met daarbij de vermelding door welke respondent de uitspraak gedaan was. Deze thema's vormden vervolgens de basis voor het resultaten- en analysehoofdstuk, waarin ik als onderbouwing gebruik heb gemaakt van de in mijn ogen meest interessante of meest toepasselijke quotes.

4.5 Betrouwbaarheid en validiteit

Betrouwbaarheid en validiteit zijn twee belangrijke indicatoren voor de kwaliteit van onderzoek (Boeije, 2005). Een onderzoek is betrouwbaar als dezelfde resultaten naar voren komen bij een herhaling van het onderzoek (Noble & Smith, 2015). Het afnemen van één op één diepte-interviews met respondenten heeft de betrouwbaarheid van het onderzoek vergroot. Respondenten worden niet beïnvloed door de antwoorden van anderen en de semi-gestructureerde interviews zorgen ervoor dat interviews niet oppervlakkig blijven, maar dat de diepere betekenissen achterhaald kunnen worden. De validiteit van een onderzoek gaat erom of de onderzoeker daadwerkelijk meet wat hij of zij beoogd had te meten (Noble & Smith, 2015). De onderzoeker kan de validiteit volgens Boeije (2005) vergroten door de juiste keuzes te maken in relatie tot de onderzoeksopzet en de onderzoeksmethoden. In dit onderzoek heb ik ervoor gekozen om eerst de projectleider VAR van de KNVB te interviewen om zo meer kennis op te doen over het onderwerp. Ik heb zelf in het verleden meerdere scheidsrechterscursussen gevolgd en fluit regelmatig wedstrijden op amateurniveau. Deze affiniteit en kennis van het scheidsrechtersvak komt de validiteit en de kwaliteit van het onderzoek ten goede, omdat ik goed in staat ben de scheidsrechters te begrijpen. Doordat ik kennis over het onderwerp bezit en mijzelf heb verdiept in alle protocollen en regelgeving omtrent de VAR, kost het scheidsrechters minder moeite om uit te leggen wat ze bedoelen en kan gemakkelijker de diepte in worden gegaan.

Hierbij dient echter ook een kanttekening te worden geplaatst. Juist doordat ik goed op de hoogte ben van de problematiek waar scheidsrechters mee te maken kunnen hebben, ben ik als onderzoeker enigszins bevooroordeeld. Doordat sociale interactie tussen de onderzoeker en de respondenten in kwalitatief onderzoek noodzakelijk is, heeft de onderzoeker zelf invloed op het onderzoek (Bryman, 2016). Doordat van de onderzoeker gevraagd wordt om door te vragen in interviews, moet de onderzoeker bijvoorbeeld een keuze maken over wat hij of zij relevant vindt en wat niet. Volgens Boeije (2005) wordt de validiteit vergroot als de onderzoeker zich bewust is van zijn eigen achtergrond en vooroordelen. Ik heb hier rekening mee gehouden door er onder andere extra op te letten de vragen zo open mogelijk te stellen. Respondenten merkten dat ik affiniteit had met het onderwerp en waren soms geïnteresseerd in mijn eigen mening. Om mijzelf als onderzoeker zo onafhankelijk mogelijk op te stellen, heb ik mijn persoonlijke mening alleen gegeven na afloop van de interviews. Ook tijdens het analyseren van de uitspraken was ik mij bewust van mijn vooroordelen en heb ik extra aandacht besteed aan het innemen van een zo objectief mogelijke positie.

5. Resultaten

5.1 Achtergronden van scheidsrechters en hun motieven

In Nederland zijn er ongeveer 35.000 voetbalscheidsrechters, waarvan er rond de 5.000 voor de KNVB fluiten. In deze paragraaf staan de motieven van scheidsrechters centraal. Waarom zijn ze begonnen met fluiten en wat is er eigenlijk leuk aan scheidsrechter zijn?

“Er zijn maar heel weinig jongens die er aan beginnen. De jongens die goed kunnen voetballen spelen in de selectie, dus die beginnen er niet aan. En de jongens die wat minder kunnen voetballen zijn ook vaak weer niet de fitste. Dat is voor ons een uitdaging die we hebben.” (Coördinator scheidsrechterszaken).

Over het algemeen zijn de huidige Nederlandse professionele scheidsrechters al op jonge leeftijd begonnen met fluiten. De respondenten waren als kind actief als voetballer en zijn bij hun eigen voetbalvereniging begonnen met het leiden van wedstrijden bij de jeugd.

“Ik vond voetbal heel leuk, maar ik kon er geen ene klote van. En toen het klassieke voorbeeld eigenlijk: een vader die met zijn spijkerbroek aan een potje stond te fluiten. En ik had commentaar natuurlijk. Nou als je het beter weet, doe het dan maar lekker zelf. Zo geschiedde.” (Respondent 3)

“Ik begon als voetballer. Ik was zelf altijd alleen maar goed in hardlopen en hard schieten. Mijn vader floot dan wel eens mijn wedstrijdjes. En ja, hij deed het nooit zo heel goed. Op een gegeven moment zei ik, nou, zo moet je het niet doen pa, dit kan veel beter. Nou, laat maar zien. Dus toen ben ik de cursus gaan volgen en gaan fluiten.” (Respondent 5)

Het merendeel van de respondenten geeft aan dat ze zelf geen goede voetballer waren. *“Als voetballer zat het er niet zo in, dus dan is het wel leuk als je als scheidsrechter de top kan halen”* (Respondent 4). Er zijn ook voorbeelden van scheidsrechters die zelf op een hoog niveau gevoetbald hebben. Het bekendste voorbeeld is Pol van Boekel, die jarenlang voor VVV-Venlo in de Nederlandse Eerste Divisie gespeeld heeft. Onder de respondenten waren ook scheidsrechters die zelf aardig konden voetballen:

“Ik voetbalde op zaterdag en floot dan op zondag bij de KNVB. Op een gegeven moment heb ik de keuze moeten maken. Ik kon niet én op zaterdag in de B jeugd volle bak voetballen én vervolgens moeten presteren op zondag. Toen heb ik gekozen om te stoppen met voetballen en ben ik alleen gaan fluiten” (Respondent 7).

Waarom hebben de respondenten ervoor gekozen om scheidsrechter te worden? Zelf geven ze al aan dat dit in de maatschappij niet een heel voordehand liggende keuze gevonden wordt: *“Ik krijg vaak de vraag wat er leuk is aan scheidsrechter zijn. Mensen kijken je soms aan op een verjaardag van wat bezielt je om jezelf vrijwillig elk weekend verrot te laten schelden.”* (Respondent 8).

“In het begin als je met jeugdwedstrijden begint zijn er een paar ouders die staan te blèren. Op het moment dat je weer een stapje hoger komt denk je: die ouders van toen vielen eigenlijk nog wel mee, want nu zit er een volle tribune op me te zeiken. Elke keer ga je weer een stapje hoger en denk je: nee dat was nog niks, nu is het pas echt ernstig. En zo groeit het een beetje per gradatie” (Respondent 3).

“Bij elke belangrijke beslissing weet je gewoon dat je commentaar krijgt. Geef je de penalty niet, komt Team A op je afstormen, geef je de penalty wel dan heb je met Team B te maken. Je kunt het als scheidsrechter wat dat betreft nooit goed doen.” (Respondent 5).

Er is dus veel kritiek op scheidsrechters en je kunt het eigenlijk nooit goed doen. Waarom kiezen scheidsrechters er dan toch voor om wedstrijden te gaan fluiten? De meeste respondenten geven aan dat het vooral het sociale aspect is wat het scheidsrechtersvak leuk maakt. Een wedstrijd in goede banen leiden is waar scheidsrechters hun voldoening uit halen.

“Gewoon met die gasten omgaan vind ik eigenlijk het leukst. Spelers die je onder druk proberen te zetten, spelers die jou steeds van gedachte proberen te doen veranderen of te beïnvloeden. Dat herkennen en daar iedere keer weer een gebekt antwoord op te geven, dat is leuk.” (Respondent 3).

“Je hebt 22 karakters op het veld, die allemaal iets willen bereiken op zo’n dag. En als jij dat dan kunt managen en aan het einde van de wedstrijd van de meerderheid van die mensen een handje krijgt van goed gedaan geeft mij dat een enorme voldoening.” (Respondent 8).

De verwachting is dat door de intrede van de VAR het commentaar van spelers op scheidsrechters zal afnemen. Als de scheidsrechter namelijk daadwerkelijk een duidelijke fout gemaakt heeft, zal de VAR de beslissing vanzelf corrigeren.

“Spelers komen met acht man op je afstormen en hebben nog steeds niet door dat bij cruciale momenten in een wedstrijd je eigenlijk alleen maar hoeft te zeggen: Jongens, rustig nou maar, er wordt naar gekeken, waar maken jullie je druk om? Natuurlijk snap ik die emotie wel. Alleen het besef dat er toch wel naar gekeken wordt, dat moet nog even landen” (Respondent 3).

De verwachting wordt dus uitgesproken dat de kritiek in de toekomst zal afnemen. Het is een positief gevolg van de intrede van de VAR en dat heeft mogelijk ook een effect op de autoriteit van de scheidsrechter. In de volgende paragraaf wordt stilgestaan bij wat voor betekenissen scheidsrechters geven aan autoriteit.

5.2 Betekenisgeving autoriteit

Betekenisgeving is een proces waarbij mensen op basis van hun eigen ervaringen betekenis geven aan de werkelijkheid (Weick, 1995). Dit is een continu proces en de betekenisgeving wordt gevormd door persoonlijke ervaringen en interactie met andere personen. Volgens Weick (1995) komt betekenisgeving voort uit de identiteit van het individu. In deze paragraaf worden de betekenissen die scheidsrechters aan autoriteit geven omschreven.

De respondenten geven aan dat ze een autoriteit zijn iets anders vinden dan autoritair zijn.

Mensen die autoriteit proberen uit te stralen door autoritair te doen vallen vaak door de mand, omdat spelers aanvoelen dat dat niet echt is. De beste autoriteit is een soort van een natuurlijk overwicht, waardoor je het minder nodig hebt om heel autoritair op te treden. Je kunt ook een autoriteit zijn door heel rustig te zijn. En soms moet je een autoriteit zijn door hard tegen iemand in te gaan en te zeggen van tot hier en niet verder. Op het ene moment heb je het één nodig, op het andere moment heb je het andere nodig. Dat moet je op de juiste momenten weten in te zetten” (Respondent 8).

“Autoriteit is het omzetten van macht in gezag. Het hangt van je karakter en van je stijl van leidinggeven af, of jij dat kunt. Als dat natuurlijk is, wordt dat als prettig ervaren” (Respondent 3).

“Vroeger was ik wel zo van; ik bepaal wat er gebeurt, maar dat is niet hoe autoriteit werkt. Je moet het juist met elkaar doen” (Respondent 4).

Autoritair optreden kan dus een averechts effect heeft op de autoriteit van een scheidsrechter. Het moet niet geforceerd zijn, maar op een natuurlijke manier plaatsvinden. Daarnaast wordt autoriteit gezien als iets wat je juist samen met elkaar kan bewerkstelligen.

De scheidsrechter is de baas op het veld. Hij heeft de macht om de werkelijkheid te bepalen en de spelers worden geacht zijn beslissingen te respecteren, ongeacht of deze wel of niet juist zijn.

“Als ik de spelregels op het veld een keer niet helemaal goed toepas, dan kan ik dat zo overtuigend verkopen dat er 22 man achter me aan gaan. We gaan die kant op, we gaan het zo doen. De VAR kan dat niet.” (Respondent 8).

Met die laatste toevoeging wordt aangegeven dat er voor scheidsrechters op dit gebied iets veranderd is. Waar het vroeger irrelevant was of de scheidsrechter de juiste beslissing had genomen of niet, het was immers niet meer terug te draaien, is dat nu wel het geval.

Erkende Nederlandse scheidsrechters uit het verleden zoals Leo Horn, Frans Derks en Dick Jol werden vroeger geroemd om hun persoonlijkheid. Zij volgden niet altijd overal de spelregels volgens het boekje, maar leidden een wedstrijd in goede banen door gebruik te maken van hun charme, autoriteit en het respect dat ze genoten van spelers en trainers. *“Scheidsrechters van tegenwoordig hebben te weinig persoonlijkheid om de tirannie van regels en regenten te weerstaan. Doe wat je hart je ingeeft en vergeet die richtlijnen maar een keer”* (Frans Derks in: Hoogeboom, 2019). Derks floot in de Eredivisie van 1967 tot 1978, in een tijd dat er bijna geen camera's waren en de huidige coördinator scheidsrechterszaken geeft aan dat het scheidsrechtersvak van toen niet meer te vergelijken is met hoe het tegenwoordig is:

“Vroeger hadden die scheidsrechters nauwelijks een idee van wat er om hun heen gebeurde, want dat was allemaal niet op televisie. Dus alle voortanden die destijds eruit werden geslagen, dat gebeurde achter hun rug en daar hoorde je nooit wat over. Tenminste, ja er werd over geklaagd, maar zien deden ze het niet. In die tijd werden er in een heel seizoen 10 gele kaarten gegeven.” (Coördinator scheidsrechterszaken).

“Uitspraken van Frans Derks aanhalen is hetzelfde als je uitspraken van Napoleon of Caesar aanhaalt, veldheren uit het verleden. Het is niet zo zinvol. Het is helemaal veranderd. Tegenwoordig staan er minstens zes camera’s langs de lijn, is er van allerlei kanten meer aandacht voor het voetbal omdat iedereen de gelegenheid heeft om er iets van te vinden via sociale media. Er wordt heel anders naar voetbal gekeken dan vroeger. Dus is ook de positie van scheidsrechter anders dan vroeger. Zo simpel ligt het” (Coördinator scheidsrechterszaken).

Door de opkomst van de televisiebeelden en social media is de positie van de scheidsrechter dus veranderd. Het discours dat een goede scheidsrechter vooral een persoonlijkheid moet zijn en het niet zo nauw hoeft te nemen met de regels is naar de achtergrond verdwenen. Wat hetzelfde is gebleven is dat het voor scheidsrechters nog altijd niet voldoende is om alleen de spelregels toe te passen:

“We kunnen allemaal hard lopen en allemaal de spelregels uit ons hoofd leren, we weten allemaal welke kant we op moeten wijzen als de bal over de zijlijn gaat. Maar die spelregels zijn slechts een handvat. Als je als een boekhouder over het veld gaat lopen en heel strikt die spelregels gaat toepassen, ga je elke week een hele vervelende wedstrijd hebben” (Respondent 8).

Scheidsrechters onderstrepen het belang van het kunnen omgaan met spelers. Gevraagd naar de kwaliteiten die horen bij een goede scheidsrechter, komt dit aspect het meest naar voren.

“Om goed leiding te kunnen geven, heb je hele goede mensenkennis nodig. Het is ook weten wie je tegenover je hebt, verschillende spelers moet je op andere manieren benaderen” (Respondent 7).

“Een goede scheidsrechter is iemand met flair, iemand die ook de acceptatie heeft van spelers” (Respondent 6).

“Een goede scheidsrechter is vooral in staat om de problemen die zich tijdens een wedstrijd onvermijdelijk voordoen, goed op te lossen. Dat doet hij aan de hand van de spelregels, maar ook vooral op basis van zijn eigen autoriteit en geloofwaardigheid” (Coördinator scheidsrechterszaken).

Mensenkennis, flair en autoriteit zijn begrippen die naar voren komen bij het benoemen van de kwaliteiten die horen bij een goede scheidsrechter. Het sec toepassen van de spelregels is dus niet voldoende. Dat blijkt ook wel uit het feit dat er in het officiële spelregelboek ook praktische richtlijnen voor scheidsrechters opgenomen zijn. Een van die praktische richtlijnen is lichaamstaal. Lichaamstaal is een middel dat gebruikt wordt om autoriteit en zelfbeheersing uit te stralen en de scheidsrechter helpt in het onder controle houden van een wedstrijd (IFAB, 2020).

“Op het moment dat jij met een half vingertje twijfelachtig naar die stip wijst, met je hoofd naar beneden, denk ik dat er direct 10 spelers voor je neus staan. Je straalt aan alles uit, ook al heb je misschien gelijk en is het een 100% penalty, dat je te beïnvloeden bent. Als je het krachtig doet en daardoor weinig weerstand opwekt, dan wordt het al snel als natuurlijk leiderschap geaccepteerd” (Respondent 3).

Lichaamstaal kan een scheidsrechter dus helpen in het afdwingen van acceptatie van spelers. Volgens de respondenten is autoriteit van groot belang voor scheidsrechters: *“Wat mij betreft is*

autoriteit alles voor een scheidsrechter” (Respondent 8). Het is volgens respondent 6 cruciaal voor het managen van een wedstrijd: “Autoriteit is belangrijk, want daardoor kun je de acceptatie van spelers afdwingen. Je moet niet boven ze gaan staan, maar er ook zeker niet onder”. Respondent 7 legt uit wat er gebeurt als je als scheidsrechter de autoriteit verliest: “Op het moment dat jij je autoriteit als scheidsrechter verliest, ben je de wedstrijd kwijt. Vanaf dat moment wordt er geklaagd over elke beslissing die je neemt. En dat kun je dan nooit meer herstellen”.

Om een goede scheidsrechter te zijn is het dus niet voldoende om de spelregels toe te passen, maar is mensenkennis, flair en autoriteit van belang. Met autoriteit kun je acceptatie van spelers afdwingen en zodra een scheidsrechter zijn autoriteit verliest, kan hij dat nooit meer herstellen. Voor scheidsrechters uit het verleden was dit misschien nog wel meer van belang dan voor huidige scheidsrechters. Dit vanwege het gebrek aan televisiebeelden en het ontbreken van een VAR. Scheidsrechters konden zich toen staande houden op basis van hun charme, autoriteit en het respect dat ze genoten van spelers en trainers. Tegenwoordig ligt elke beslissing van een scheidsrechter onder een vergrootglas. Er is meer transparantie.

5.3 Intrede van de VAR

5.3.1 Beelden in stadions

Door de opkomst van de televisiebeelden, zou je dus kunnen stellen dat er een nieuw tijdperk is aangebroken voor scheidsrechters. Dit is al een tijdje gaande en met de intrede van de VAR wordt er weer een nieuwe stap gezet. De televisiekijkers krijgen discutabele wedstrijdssituaties de laatste jaren al vanuit alle hoeken in de herhaling te zien. Tegenwoordig heeft de VAR ook de beelden tot zijn beschikking en heeft de scheidsrechter de mogelijkheid om langs het veld op een scherm situaties nogmaals te bekijken. Het publiek in het stadion krijgt echter geen beelden te zien. Er zijn wel grote schermen in het stadion aanwezig waarop beelden getoond kunnen worden, maar dat is verboden.

“Om ellende in de stadions te voorkomen worden er geen herhalingen in stadions laten zien. Dat is natuurlijk niet van de laatste jaren, dat was al veel eerder. Er werd gezien dat als bleek dat een doelpunt onterecht was toegekend of afgekeurd, dat je dan een berg extra ellende had” (Coördinator scheidsrechterszaken).

Toen de VAR net zijn intrede in de Eredivisie had gedaan, kwam het voor dat het publiek in het stadion, en zelfs de spelers op het veld, niet op de hoogte waren van wat er nou eigenlijk aan de hand was:

“Het is duidelijk dat er op het gebied van communicatie nog een slag gemaakt moest worden. Het is regelmatig gebeurd dat de VAR naar het scherm geroepen werd, hij in zijn eentje de beelden aan het bekijken was en niemand in het stadion wist waar hij naar aan het kijken was. Mensen hadden geen idee over welke situatie het ging. En dat er dan vervolgens ineens een penalty of rode kaart gegeven werd” (Respondent 3).

“Het is nu wel raar, omdat het bijna leuker is geworden om voetbal op tv te kijken dan in het stadion. Omdat je precies ziet: oh ze zijn bezig met het bestuderen van de beelden. Spannend, spannend. Wat gaan ze beslissen? In het stadion heb je geen idee wat er gaande is. Zie je alleen maar de scheidsrechter een gebaar maken. Dus eigenlijk is het voor het publiek in het stadion saai geworden” (Respondent 5).

De KNVB is hier op ingehaakt en tegenwoordig wordt er in Nederland op schermen in de stadions getoond wanneer de VAR iets aan het bekijken is en ook waarover het gaat, bijvoorbeeld: mogelijke strafschop of mogelijke rode kaart. Een mogelijke volgende stap is het tonen van de beelden zoals dat in enkele andere sporten al gebruikelijk is. Het oorspronkelijke plan was om op het WK 2018 na een VAR-besluit de beelden te vertonen op de grote schermen in de stadions. Fans zouden geïnformeerd worden over de uiteindelijke beslissing van de VAR (Dampf, 2018). Uiteindelijk is dit niet gebeurd.

Met de komst van de VAR is er opnieuw discussie ontstaan over het wel of niet laten zien van de beelden in stadions. De coördinator scheidsrechterszaken zit er niet op te wachten:

“Je roept dezelfde problemen weer over jezelf heen door dat hele VAR gebeuren als je dat laat zien. Want er zijn toch nog discutabele situaties. Dat is onvermijdelijk. Dan doe je daar geen goed aan om de beelden te laten zien. Ik sluit niet uit dat er nog wat meer komt op dat gebied, maar ik weet het niet. En of het zinvol is, is ook maar de vraag. Want als wij al zoveel discussie hebben over een situatie, wat ga je in het stadion dan tonen? Ga je dan wachten met het hervatten van de wedstrijd? Ga je het publiek eerst nog met elkaar op de vuist laten gaan en daarna pas weer beginnen? Dus dat zijn wel heikele punten natuurlijk. Wij moeten bijvoorbeeld al echt goed naar dat scherm loeren en als we dan heel goed kijken, dan zien we: Ja, hij heeft gelijk! Dat is op een scherm in het stadion nooit te zien. Dan zit je van zo’n grote afstand naar het scherm te kijken met zulke pixels. Succes. Dus het is de vraag of dat zinvol is.” (Coördinator scheidsrechterszaken).

Ook in een mondelinge toelichting van scheidsrechters op een beslissing, zoals dat bijvoorbeeld in het american football gebeurt, ziet de coördinator scheidsrechterszaken niets:

“Dan komt er op het scherm: Doelpunt afgekeurd vanwege hands. En dan zegt die scheidsrechter: doelpunt afgekeurd vanwege hands. Nou, lekkere toevoeging. En ook, in het american football staan scheidsrechters langs het veld, die hoeven niet te rennen. En die zijn er redelijk ervaren in, zijn daarin opgeleid om wat te vertellen. Bij ons rennen de scheidsrechters het hele veld over en zijn ze er niet voor opgeleid” (Coördinator scheidsrechterszaken).

Over het vraagstuk of er in stadions wel of geen beelden van VAR-situaties moeten worden getoond zijn de meningen onder scheidsrechters verdeeld:

“Ik denk wel dat het goed is als het publiek de beelden in ieder geval kan zien, het zorgt ook wel voor wat meer rust misschien zelfs. Ze komen thuis en zien het toch op Studio Sport. Voordat de VAR er was, was het niet acceptabel dat de club beelden liet zien van een beslissing die mogelijk niet goed was. Maar nu we de VAR hebben en wij het ook kunnen zien, zeg ik: geef het publiek die beelden maar gewoon, want ze krijgen ze toch vroeg of laat te zien.” (Respondent 5).

Waar respondent 5 er positief tegenover staat is respondent 6 een andere mening toegedaan:

“Ik hoop echt niet dat ze de beelden ook op grote schermen in het stadion gaan laten zien. Ze kijken daar toch door een gekleurde bril. Je kan het wel laten zien, maar dan ga je echt niet krijgen dat mensen denken: Oh inderdaad, hij heeft gelijk. Nee, er worden appels en bananen naar dat scherm gegooid.” (Respondent 6).

Daarnaast wordt er nog een andere ontwikkeling genoemd die een rol speelt:

“In alle eerlijkheid, ik denk dat de meeste voetbalsupporters in het stadion een go-appje op hun telefoon hebben en de beelden zo kunnen zien, want op televisie laten ze het ook zien. Oké, niet iedereen heeft dat, dat realiseer ik me. Dus we moeten er moeite in blijven steken om de beelden in het stadion te kunnen tonen, maar met zo’n appje heb je de beelden nog eerder dan de scheidsrechter.” (VAR Projectleider).

Het bewust onthouden van de beelden voor het publiek in stadions wordt moeilijker doordat steeds meer supporters de beelden via een app op hun mobiele telefoon kunnen zien. Het zou aanleiding kunnen zijn om de beelden vrij te geven. De KNVB is er in ieder geval mee bezig:

“Doorontwikkelen moeten we absoluut doen en wij zijn daar naar aan het kijken. Maar dan gaat het ook om de schermen. Hebben die voldoende resolutie of is het wazig en korrelig en gaan de mensen nog steeds ontevreden naar huis? Dat moeten allemaal onderzocht en getest worden. En dat proces hebben we gestart.” (VAR Projectleider).

Mogelijk dat de beelden van VAR-momenten in de toekomst dus ook in de stadions te zien zullen zijn.

5.3.2. Uitleg aan het publiek

De beelden vertonen in stadions in één ding, maar de KNVB vindt het ook belangrijk dat het publiek ook kan volgen waarom een bepaalde beslissing wordt genomen. Gedurende het seizoen 2019/2020 plaatste de KNVB na afloop van iedere speelronde op hun website het ARAG KNVB VAR Moment van de Week. In een korte video was te zien en te horen hoe de communicatie tussen de VAR en de hoofdscheidsrechter verliep tijdens een bepalend moment in een Eredivisie-wedstrijd van dat weekend.

“Wij hebben hiervoor gekozen omdat er nog heel veel onduidelijkheid bestaat omtrent die VAR. Door elke week een toelichting te geven hopen we de mensen te informeren en eigenlijk te leren over de regels van de VAR.” (Coördinator scheidsrechterszaken).

“Het gaat niet lang duren natuurlijk voordat we die beelden in het voetbal ook gaan krijgen. Dat de scheidsrechter en de videoscheidsrechter gewoon vol in beeld zijn en dat je de communicatie gaat horen op het moment dat er een belangrijke beslissing genomen moet worden. Ik ben best bereid om die openheid te geven. Ik denk dat het alleen maar nog meer begrip kweekt bij mensen.” (Respondent 3).

Mogelijk dat we dus al snel de communicatie tussen de VAR en de scheidsrechter te zien en te horen gaan krijgen. Respondent 3 is bereid om die openheid te geven, maar er zijn ook andere geluiden.

“Het heeft ook met de integriteit van de scheidsrechters te maken. Sommigen willen gewoon niet dat er naar buiten komt hoe er besloten is. Wij hebben zo en zo besloten, dat is ons werk en het gaat jullie verder niks aan hoe dat precies gegaan is. Zodat ze niet in beeld komen van; nou wat ben je hier toch allemaal aan het doen? Ik kan me goed voorstellen dat ze dat niet willen.” (Respondent 5).

“Als je in stadions beelden gaat laten zien van scheidsrechters die overleggen, dan ga je het gefluit krijgen. Er komt alleen maar nadruk op, ik vind dat echt onzin. Kijk in het Amerikaans voetbal is het anders, daar worden de scheidsrechters heel erg geaccepteerd. Als speler hoef je daar ook niks te zeggen tegen ze of je speelt de komende maand niet meer. En bij ons, ja je krijgt geel, maar de volgende wedstrijd kun je het gewoon weer doen. Dat is wel een verschil.” (Respondent 6).

De meningen over het live laten zien en horen van de communicatie zijn dus verdeeld. Naast de wekelijkse videoclip wordt er aan het einde van iedere Eredivisie-speelronde door scheidsrechtersbazen teruggeblikt op de beslissingen van scheidsrechters dat weekend. Op televisie wordt uitleg gegeven over de bepalende momenten van dat weekend en wordt ook geoordeeld of de beslissingen juist of onjuist waren.

“Het is een opmerkelijke rol. Ik spreek live op tv over wat mijn eigen mensen verkeerd hebben gedaan. Je wilt geen onzin verkopen, dus moet je eerlijk zijn. Maar vergeet niet dat de scheidsrechters al tijdens de wedstrijden door de VAR worden aangesproken als er dingen niet goed gaan.” (Coördinator scheidsrechterszaken).

Vanuit de scheidsrechters is daar over het algemeen begrip voor.

“Er is tegen ons gezegd: jongens, het kan zijn dat ik af en toe gewoon jullie eigenlijk keihard afzeik, dat je echt een foute beslissing hebt genomen, dat doe ik niet om jullie voor paal te zetten maar puur voor de uitleg naar het grote publiek toe. Dat hebben wij geaccepteerd. Ik denk dat het ook alleen maar goed is dat er meer uitleg wordt gegeven.” (Respondent 5).

“Volgens mij zijn wij in Nederland open en benaderbaar. Daarom denk ik dat het goed is dat er een aantal rubrieken zijn waarin we kunnen toelichten waarom een bepaalde beslissing is genomen. Wat ging er bij die beslissing goed of niet goed? Alleen er zijn ook situaties waarin we intern eerst willen bespreken met elkaar wat er niet goed gegaan is.” (Dennis Higler in: KNVB Media, 21 november 2020).

“In het begin, laat ik zeggen het eerste jaar, vond ik dat heel goed. Ik vind nu dat we een beetje blijven hangen in situaties om maar uitleg te blijven geven. Ik denk dat het tot op een bepaalde hoogte heel goed is om te doen, maar dat het nu wel een beetje wat minder zou moeten worden.” (Respondent 6).

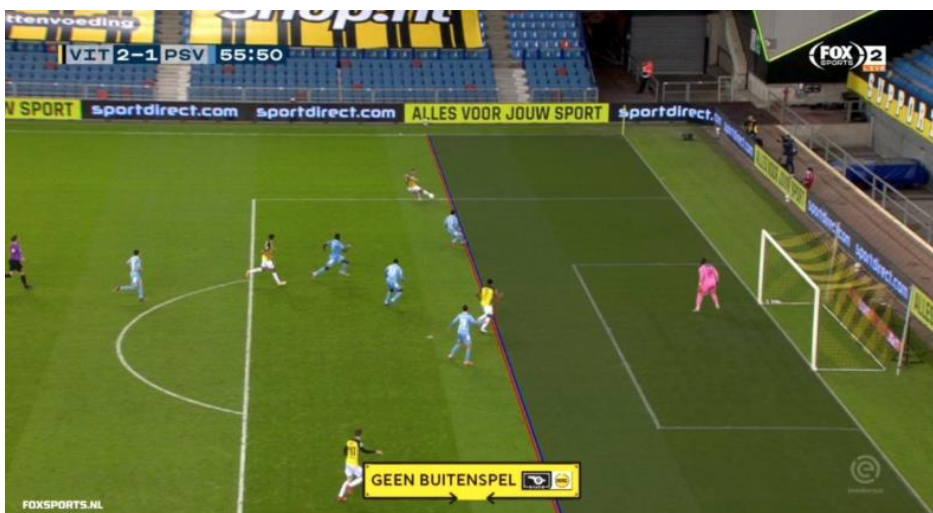
Over het algemeen wordt deze vorm van extra toelichting en uitleg naar het publiek toe geaccepteerd door scheidsrechters. In de volgende paragraaf wordt een andere vorm van transparantie behandeld.

5.3.3 Buitenspeltechnologie

Sinds het seizoen 2020/2021 maakt de VAR in de Nederlandse Eredivisie gebruik van buitenspeltechnologie (KNVB Media, 2020b). Met behulp van deze technologie kunnen lijnen getrokken worden om strafbaar buitenspel te kunnen vaststellen. Indien op basis van deze lijnen vastgesteld kan worden dat er een verkeerde beslissing is genomen, dan wordt dit gezien als een duidelijke fout en zal de VAR ingrijpen. In de seizoenen 2018/2019 en 2019/2020 beschikte men bij de KNVB nog niet over deze techniek en waren de camerabeelden het enige hulpmiddel van de VAR.

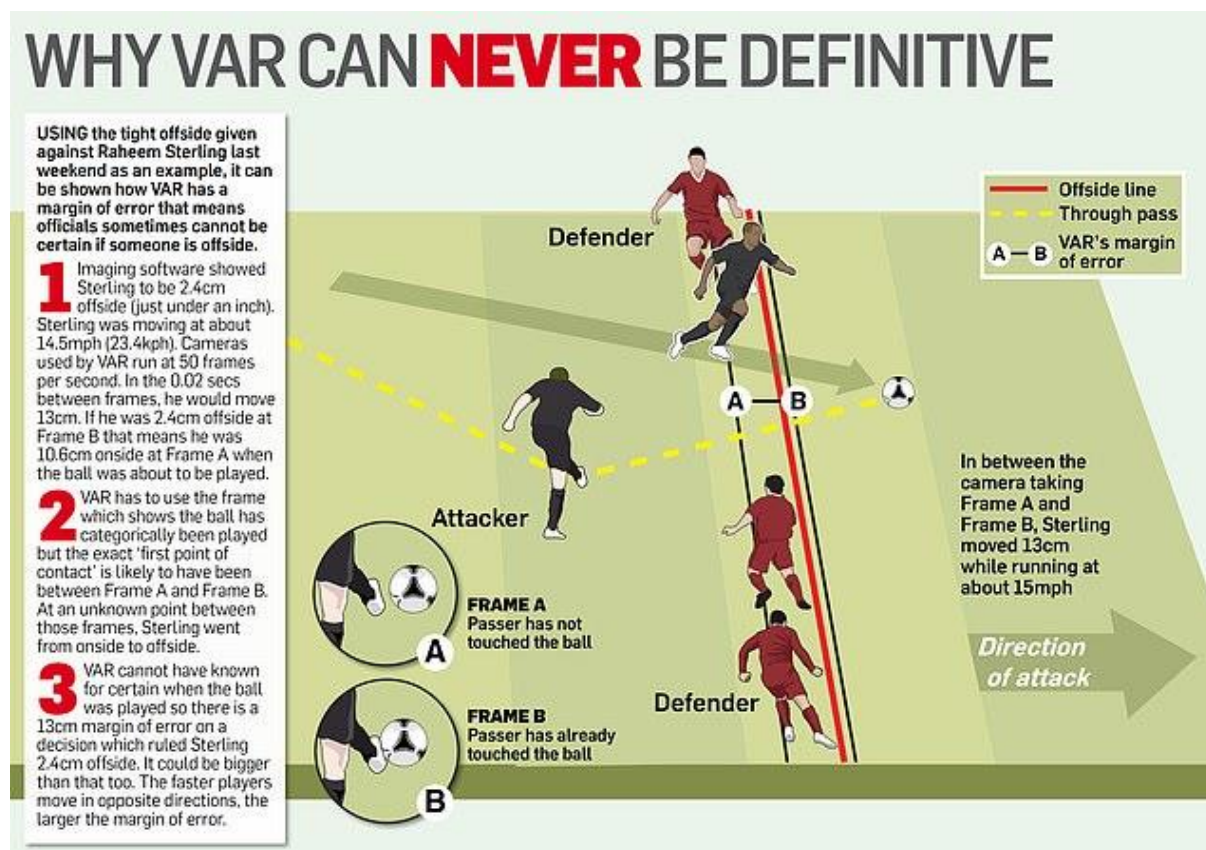
Waar de camerabeelden in het begin dus als extra hulpmiddel dienden en daarmee het epistemologisch privilege van scheidsrechters versterkte, is er vanaf het seizoen 2020/2021 gekozen om de ontologische autoriteit omtrent buitenspel van de scheidsrechter af te pakken en toe te kennen aan de buitenspeltechnologie. Een soortgelijke ontwikkeling vond plaats in het tennis waar aan het eind van de 21 eeuw de macht om de werkelijkheid te bepalen de umpire werd ontnomen en aan het hawk-eye systeem werd ontleend. Op basis van een gereconstrueerd verloop van de bal geeft het systeem *in* of *out* zonder rekening te houden met de foutmarges. Collins en Evans (2011) noemen dit valse transparantie. Met het trekken en projecteren van de lijnen wordt de indruk gewekt dat de juiste beslissing genomen wordt, maar door de foutmarge waarmee deze technologie kampt hoeft dat niet het geval te zijn. Collins en Evans (2011) beargumenteren dat dit verkeerd is, omdat de manier waarop de beslissing tot stand komt en de foutgevoeligheid waarmee het gepaard gaat niet duidelijk is voor het publiek.

Waar het hawk-eye systeem met een minieme foutenmarge kampt, is dat voor de onlangs geïntroduceerde buitenspeltechnologie een ander verhaal. Met geavanceerde technieken wordt door middel van geprojecteerde lijnen door de videoscheidsrechter nauwkeurig vastgesteld of de aanvallende speler zich in buitenspelpositie bevindt. Op afbeelding 1 (Tussen de lijnes, 2020) is te zien hoe dat eruit ziet.

Afbeelding 1. Buitenspeltechnologie in de Eredivisie. Overgenomen van Tussen de lijnes, 2020.

Het probleem zit hem echter in het vaststellen van het moment van spelen van de bal. Volgens de regel is het moment van spelen het eerste moment dat er contact met de bal gemaakt wordt. Maar dat moment is met de huidige technologie onmogelijk om exact te bepalen. Onderzoek heeft aangetoond dat wanneer spelers contact maken met een bal, het contactmoment tussen de 7,5 en de 12,4 milliseconde duurt (Roberts e.a., 2001). In de Eredivisie werkt de VAR met camera's die 25 frames per seconde geven, wat overeenkomt met één frame per 40 milliseconden. Het contactmoment met de bal wordt dus niet altijd vastgelegd. Indien in het ene frame de speler nog geen contact met de bal gemaakt heeft, dan moet de VAR het eerstvolgende frame selecteren waarop het contact met de bal duidelijk heeft plaatsgevonden. Het exacte moment van spelen bevindt zich dus ergens tussen deze twee frames in. In die 0,04 seconde is een speler die zich met 18 km per uur in voorwaartse richting verplaatst 20 centimeter dichterbij het doel van de tegenstander. Camera's die 25 frames per seconden registreren kunnen in dit voorbeeld de positie van de speler met een marge van ongeveer 20 centimeter nauwkeurigheid vaststellen. En de foutmarge voor het bepalen van buitenspel wordt dus nog groter als spelers zich met een hogere snelheid in tegengestelde richting bewegen. In het seizoen 2019/2020 is de hoogst gemeten snelheid van een voetballer 36 kilometer per uur (Ligue 1, 2020). In het meest extreme geval, als twee spelers in tegengestelde richting met 36 km/u bewegen op het moment van spelen, is de foutmarge dus 80 centimeter. De huidige technologie zoals deze nu toegepast wordt kan dus nooit met zekerheid vaststellen of een speler buitenspel stond, zoals verduidelijkt wordt in afbeelding 2 (Sharpe en Shafiq, 2019).

Afbeelding 2. Why VAR can never be definitive. Overgenomen van *Daily Mail*, door Sharpe en Shafiq (2019).

Het publiek ziet nu dus lijnen getrokken worden waarmee de schijn wordt gewekt dat de scheidsrechters met zekerheid kunnen bepalen of de speler buitenspel stond. Deze vorm van valse transparantie leidt ertoe dat miljoenen mensen worden wijsgemaakt dat ze gerechtigheid zien plaatsvinden, terwijl dat dus helemaal niet het geval hoeft te zijn.

Volgens Collins e.a. (2016) gaat het bij het oordelen over wat er op het sportveld gebeurt niet om een steeds grotere nauwkeurigheid, maar om het samenbrengen van wat de televisiekijkers zien en wat de scheidsrechters zien. Met de huidige camera's is door middel van deze technologie niet met zekerheid vast te stellen of een speler wel of niet buitenspel stond. Daarom zou volgens Collins e.a. (2016) de ontologische autoriteit bij de scheidsrechter moeten blijven.

“Het is veel beter dan wij met het oog kunnen detecteren. Maar het is nooit helemaal optimaal te krijgen, want het moment van spelen is heel lastig te bepalen. Ja, het eerste moment dat de bal geraakt wordt, maar is dat dan dit of dit of dit. Want dat is allemaal in één frame. Dat is 4 honderdste van een seconde. Dat is best veel. En dan kunnen we misschien nog terug naar 2 honderdsten, maar zelfs met 2 honderdsten kun je nog een flink stuk buitenspel staan. Maar het komt dichterbij de waarheid dan wij met het oog kunnen detecteren. Dus het is gewoon een verbetering, het is geen optimalisatie.” (Coördinator scheidsrechterszaken).

Sportcolumnist Sjoerd Mossou is kritisch over de VAR (Mossou, 2020). Over de buitenspeltechnologie zegt Mossou: *“Het systeem is ingericht om naar een soort absolute waarheid te zoeken, maar die absolute waarheid bestaat niet. Nee, zelfs in buitenspelsituaties niet. Het exacte moment waarop de bal de voet verlaat, is onmogelijk tot op de nanoseconde vast te stellen. Dat gesteggel met lijntjes is een lachwekkende farce. Hét bewijs dat het voetbal de verkeerde afslag heeft genomen.”* (Mossou, 2020).

De coördinator scheidsrechterszaken is zich bewust van de kritiek en geeft toe dat het systeem niet perfect is, maar geeft ook aan dat hij de kritiek overtrokken vindt:

“Weetje, ga nou ook eens akkoord met hoe het nu is en zie nu ook het voordeel in van wat je onvermijdelijk hebt. Namelijk dat in 90 van de 100 situaties er nu beter beoordeeld wordt. En in die andere 10, ja, houd eens op” (Coördinator scheidsrechterszaken).

Voordat het nieuwe Eredivisie-seizoen met de nieuwe technologie van start ging, gaven de scheidsrechters zelf ook hun mening over de nieuwe buitenspeltechnologie.

“Ik ben zeker voorstander van de buitenspeltechnologie. Waar je nu in de Eredivisie ziet dat we eerst nog het voordeel van de twijfel gaven aan de assistent omdat het niet duidelijk genoeg was, kunnen we dan echt puur en feitelijk waarnemen of het wel of geen buitenspel is. En ook daarover zullen we ongetwijfeld, net als in Engeland, heel veel weerstand gaan krijgen. Dat we doelpunten goed- of afkeuren op een millimeter, een centimeter of wat dan ook. Maar het is wel iets wat we feitelijk kunnen meten. Dus het is wel of geen buitenspel. Door de technologie hebben we dan bewijs. En ook daarmee maken we denk ik het spelletje weer eerlijker” (Respondent 7).

“Ik snap heel goed dat het wrang kan voelen als je een zo miniem, bijna niet waarneembaar buitenspelgevalletje hebt. Maar, en dat is dan wel de voorwaarde...laten we duidelijk zijn... dan moet

dat systeem wel waterdicht zijn. Als dat systeem dan zegt; het is buitenspel. Ja, dan is het buitenspel. En dan is het bij een halve meter buitenspel, maar ook bij een halve centimeter” (Respondent 8).

Uit de reacties blijkt dat de scheidsrechters over het algemeen voor invoering van de buitenspeltechnologie in Nederland waren. Beide respondenten geven aan ook bij minieme verschillen de technologie te willen hanteren. Respondent 7 heeft het over bewijs en het puur en feitelijk waarnemen. Dit geeft aan dat zelfs de scheidsrechters zich onbewust zijn van de niet geringe foutmarges waar deze technologie mee kampt.

Op dit moment wordt er in de Nederlandse Eredivisie gebruik gemaakt van de buitenspeltechnologie. Er is echter wel een verschil in de implementatie van de technologie. In tegenstelling tot de wedstrijden in de Engelse Premier League (Premier League, 2020), en tegen de huidige FIFA reglementen in, heeft de KNVB besloten om een foutmarge van 10 centimeter te hanteren (Peters, 2020). De positie van de aanvaller op het moment van de pass wordt met een rode lijn weergegeven, de positie van de verdediger met een blauwe lijn. Beide lijnen zijn 10 pixels dik wat overeenkomt met ongeveer vijf centimeter en wanneer deze elkaar (gedeeltelijk) overlappen is besloten om de VAR niet in te laten grijpen en de beslissing zoals die op het veld genomen is te laten staan. Indien de lijnen elkaar overlappen is de beslissing dus “too close too call”. In dat geval worden de beelden met de geprojecteerde lijnen niet op televisie vertoond.

LET'S ALL GO DUTCH...

How might VAR work if the Premier League are allowed to bring in a margin of error? Using the controversial offside given against Sadio Mane at the end of the Merseyside Derby, we have shown how it would have panned out if the PL adopted the 'linesman's call' currently being used in the Eredivisie.

HOW IT WOULD WORK

The Eredivisie have gone rogue. Against FIFA's orders, they have implemented a 10cm 'linesman's call' to 'avoid hassle and discussions to the centimetre'.

The VAR uses the same crosshair technology but this time using lines that are each 5cm wide. If those lines are shown to be touching, the VAR will not intervene and stick with the decision of the assistant referee — even if the attacker is slightly offside.

In the Merseyside derby, the linesman kept his flag down. If the lines were touching, the goal would have stood.

VERDICT: GOAL

Afbeelding 3. Let's all go Dutch. Overgenomen van *Daily Mail*, door J. Sharpe (2020).

In de Premier League gebruiken ze nog altijd flinterdunne lijnen van één pixel breed en gaan geluiden op om het Nederlandse systeem over te nemen, zie ook afbeelding 3 (Sharpe, 2020). De KNVB legt uit dat ze hiervoor gekozen hebben om zo de overloze discussie tot op de centimeter te vermijden. Het is een operationele beslissing voor alleen de Eredivisie geweest (Sharpe, 2020). Het zal nog niet perfect zijn, maar het wordt een stap in de goede richting genoemd (Peters, 2020).

5.4 Naar het scherm geroepen worden

De VAR is er om in te grijpen wanneer de scheidsrechter een overduidelijke fout heeft begaan. In gevallen die aangemerkt zijn als feitelijk, zoals bijvoorbeeld buitenspel zal de VAR de scheidsrechter advies geven en kan de scheidsrechter dit advies zonder zelf te kijken overnemen. Indien het een interpretatiefout betreft, bijvoorbeeld het wel of niet geven van een rode kaart voor een buitensporige overtreding, dan is het de bedoeling dat de VAR het advies geeft aan de scheidsrechter om zelf langs de kant de beelden te bekijken. De scheidsrechter kan de situatie nogmaals beoordelen en beslist zelf of hij zijn beslissing wil herzien.

“Vroeger vond ik het een oneerlijke strijd. Mensen zagen op tv de herhaling en als scheidsrechter moest ik in één keer een beslissing nemen. Nu heb ik dezelfde mogelijkheden als de mensen die ‘Studio Sport’ zitten te kijken. Dan ben je op hetzelfde niveau aan het praten. Vroeger stond je al 1-0 achter.” (Richard Martens, in: Trouw, 7 maart 2020).

Scheidsrechters zijn er blij mee dat ze tegenwoordig ook zelf de beelden kunnen zien. Daarnaast dient het zelf naar de beelden gaan kijken langs de kant ook nog een ander doel.

“Doordat de scheidsrechter zelf naar het scherm gaat kijken, kan hij de beslissing beter verkopen. Als hij het direct overneemt, heb je te maken met spelers en publiek die geen idee hebben wat er gebeurt. Spelers protesteren bij de scheidsrechter en de scheidsrechter zelf is ook in onwetendheid hoe het nou precies zit. (Danny Makkellie, 15 november 2018).

“Het is ook deels gedaan voor de publieke opinie, dat de scheidsrechter kan zeggen: Oké ik heb het nu gezien, dus we gaan dit en dit doen. Dat werkt voor het publiek een beetje kalmerend. Die denken: oké hij heeft het nu gezien, dan zal het wel goed zijn.” (Respondent 5).

Danny Makkellie, de VAR bij de Champions League finale van 2018/2019, geeft dus aan dat het naar het scherm roepen van scheidsrechters niet enkel is om de beste beslissing te nemen. Maar dat het ook op deze manier gedaan wordt, zodat de beslissingen beter geaccepteerd worden door spelers en publiek. Ook in de snelheid van de beslissing, speelt het aspect van geloofwaardigheid mee op de achtergrond:

“Snelheid mag helemaal geen rol spelen, de beslissing moet juist zijn. Maar snel beslissen kan wel de geloofwaardigheid bepalen. Als je heel lang voor een scherm staat, zal het wel niet heel duidelijk zijn, concluderen de mensen dan.” (Danny Makkellie, in: Gouka, 18 mei 2019).

De snelheid mag geen rol spelen en het nemen van de juiste beslissing staat voorop. Maar ook hierbij geldt dat, naast de juistheid van de beslissing, het ook van belang is hoe de beslissing

totstandkomt. De scheidsrechter blijft eindverantwoordelijk over de beslissing en bekijkt dus zelf de beelden mede om zijn beslissing beter te kunnen verkopen. Maar hoe ervaren scheidsrechters het zelf om naar dat scherp geroepen te worden door de VAR?

“Alsof er tijdens het autorijden ineens iemand aan je stuur trekt. Voor ons is het wennen en dan druk ik me heel zachtjes uit. Het voelt toch als een soort walk of shame als je naar dat scherm moet. Althans, dat voelde in het begin zo. Maar je moet het omdraaien: de VAR kan je helpen. En dat gaat steeds beter.” (Kevin Blom in: AD, 7 maart 2020).

“Het doet iets met je als je wordt gecorrigeerd in een vol stadion. Dat je naar dat scherm moet met de tv-camera’s vol op je snufferd. Je wilt graag foutloos fluiten, dus mentaal overkomt je dan iets waar je echt niet op zit te wachten. Dan heb je soms even nodig om je daar overheen te kunnen zetten. Als je twee keer voor een scherm staat, zeggen mensen zelfs ‘die gozer kan beter stoppen met fluiten’. En spelers reageren ook gevat: ‘je zit er vandaag niet lekker in hè, scheids’. Dat werk. Het voelt gewoon niet fijn voor dat scherm.” (Danny Makkellie in: Gouka, 18 mei 2019).

“Je moet niet te vaak naar de kant worden geroepen, want dan geeft een vervelend gevoel. Dan kan het gaan knagen aan je zelfvertrouwen als scheidsrechter.” (Björn Kuipers in: Bakker, 12 januari 2018).

Erkende scheidsrechters geven dus aan dat ze het niet makkelijk vinden om naar het scherm geroepen te worden, zeker in het begin was het nog duidelijk wennen. Toch zijn er ook scheidsrechters die er minder moeite mee hadden.

“Ik had verwacht dat ik moeite zou hebben om naar het scherm geroepen te worden. Maar ik heb het nu meegemaakt en het deed me eigenlijk niks. Als je onterecht naar het scherm geroepen zou worden, is het een ander verhaal. Maar ook daar moet je professioneel mee om kunnen gaan” (Respondent 6).

Over het algemeen vinden de meeste scheidsrechters het mentaal dus lastig om op hun oor te horen dat de VAR wil dat ze naar de kant moeten komen om op het scherm te kijken. Maar dat is pas de eerste stap in het proces. Want hoe reageren ze als ze eenmaal voor het scherm staan en de beelden te zien krijgen. Is het lastig om tot een beslissing te komen?

“Je bent overtuigd van wat je gezien hebt in het veld. Als je naar het scherm gaat, moet je eigenlijk openstaan voor een andere invalshoek. Want de VAR heeft gekeken en heeft beelden geselecteerd op basis waarvan hij van mening is dat mijn beslissing niet de juiste was.” (Dennis Higler in: KNVB Media, 21 november 2020).

“Als de videoscheidsrechter jou naar de kant roept, dan vindt hij het dus 100% fout. Je onderbuikgevoel is dan dat je toch bij je beslissing wil blijven. Dat je geneigd bent te zeggen: nee bedankt voor je advies, maar ik kies er toch voor om het niet te doen. Maar als de videoscheidsrechter het zegt, zit ik kennelijk mis. Dus dan zei ik liever niets en ging ik mee in zijn beslissing. Zelfs als ik twijfel had voor het scherm. Ik heb nu geleerd de vertaalslag te maken naar: jij vindt kennelijk iets anders, overtuig me dan maar.” (Respondent 3).

Dat het soms tot lastige situaties kan leiden, weet scheidsrechter Pol van Boekel. In februari 2019 werd hij bij de wedstrijd FC Utrecht - PSV door de VAR geroepen voor een mogelijke penalty voor de thuisclub. Van Boekel bekeek de beelden, maar blijft bij zijn beslissing om geen strafschop te geven. Dit kwam hem op veel kritiek te staan, waaronder van zijn eigen werkgever (VI, 2019). Twee weken later werd Van Boekel bij sc Heerenveen - Fortuna Sittard opnieuw naar de kant geroepen voor een strafschopsituatie. Van Boekel had in eerste instantie een penalty gegeven, maar trok deze in na tussenkomst van de VAR. Opnieuw leverde dit een boel kritiek op. Na afloop van die wedstrijd noemde Van Boekel het naar het scherm geroepen worden een mindfuck:

“Het is interessant voer voor psychologen. Een beetje een mindfuck af en toe om voor dat scherm te staan. Je wil ook niet weer eigenwijs overkomen.” (Pol van Boekel in: FOX Sports Eredivisie, 23 februari 2019)

Ruim anderhalf jaar later maakt Van Boekel opnieuw een soortgelijke situatie mee. Tijdens de wedstrijd FC Twente - PSV geeft hij in eerste instantie geen strafschop, waarna de VAR hem adviseert om de beelden te bekijken. Van Boekel geeft nu wel een strafschop, maar wanneer hij in de rust op zijn gemak met een kopje thee de beelden nog eens uitgebreid bekijkt, is hij zelf al van mening dat hij een fout heeft gemaakt.

“Ja, je kunt het opnieuw een mindfuck noemen. Je gaat naar het scherm toe in de veronderstelling dat je een grote fout gemaakt hebt. Dan krijg je de informatie en wordt je eigenlijk al een beetje in de hoek geduwd van een strafschop geven. Je hebt dan niet de rust om nog eens te zeggen: Nou, kijk nog eens een andere hoek, of waar is de bal eigenlijk? Je bent te veel gefocust op de informatie die je krijgt vanuit de VAR. En dat is een beetje die mindfuck. En dan neem je de verkeerde beslissing. In de rust keek ik de beelden op mijn gemakje nog eens terug met een kopje thee en toen vond ik het geen penalty.” (Pol van Boekel in: FOX Sports Eredivisie, 22 november 2020).

“Luister je niet naar de VAR, dan krijg je de volle laag met kritiek, want dan ben je eigenwijs. Doe je dat wel, dan kan dus ook gebeuren wat Pol overkwam bij een strafschop voor Fortuna, die hij ten onrechte weer introk. Dat is de mindfuck. Mentaal doet het gewoon iets met je.” (Danny Makkelie in: Gouka, 18 mei 2019).

De coördinator scheidsrechterszaken erkent dat het soms lastig is voor scheidsrechters om tot een goede beslissing te komen.

Die scheidsrechters staan vaak zwetend, hijgend, met de adrenaline tot hier op zo'n klein schermpje te kijken met zon of regen met spetters erop dat je denkt: wat? Succes met je beoordeling. En als het dan moeilijk wordt, denkt hij natuurlijk al snel: die VAR zal het wel goed gezien hebben. Dat is niet gek, dat zijn allemaal heel menselijke dingen. (Coördinator scheidsrechterszaken).

Is het dan wel de beste methode dat scheidsrechters zelf langs de kant naar het scherm moeten komen om de beelden te bekijken?

“Ja, dat is een discussiepunt. Wij zeiden hier bij de KNVB: laat die VAR maar ingrijpen als het nodig is. Maar de FIFA wilde de autoriteit van de scheidsrechter niet aantasten en de beslissing bij de scheidsrechter laten, omdat dat toch de grote scheidsrechter is die op die wedstrijd is gezet. Nouja, daar is wat voor te zeggen. Dus het is gewoon een besluit wat is genomen. Ik denk dat er elk jaar wordt geëvalueerd, ook binnen de FIFA, of de gekozen richting de juiste is. En het kan zomaar zijn dat er over 2, of 3 of 4 jaar een andere keuze wordt gemaakt, maar dit is de keuze waarmee we het voorlopig mee zullen moeten doen.” (Coördinator scheidsrechterszaken).

Het zelf naar het scherm gaan om de beelden te bekijken is dus mede ingevoerd om de autoriteit van de scheidsrechter niet aan te tasten. Hij blijft verantwoordelijk voor de beslissing en alleen bij een duidelijke fout zal hij door de VAR naar het scherm geroepen worden. Maar niet elke scheidsrechter kan zich daarin vinden. Want juist doordat het alleen bij een duidelijke fout gebruikt wordt, is het argument dat scheidsrechters nu voor niets naar het scherm gaan. De VAR heeft tenslotte al een overduidelijke fout geconstateerd. Respondent 6 vindt dat zijn autoriteit juist aangetast wordt, doordat hij enkel naar het scherm mag om zijn overduidelijke fouten te bevestigen:

“Ik hoop dat we afstappen van dat iets duidelijk fout moet zijn. Want wat is duidelijk fout? Dat is voor iedereen anders. Mijn lat lag veel lager dan bij ‘X’ of ‘Y’. Nu heb je een situatie gecreëerd dat de VAR iets anders vindt en dat de scheidsrechter alleen nog even moet kijken om het te bevestigen. Dát tast autoriteit aan. In mijn ogen is het beter om af te spreken dat bij twijfel de scheidsrechter het moment zelf nog een keer kan checken” (Respondent 6).

Ook hieruit blijkt dat er nog geen consensus is over wat de beste methode voor de invoeren van videoarbitrage in het voetbal. Wat ook nog een factor is, buiten het feit dat een scheidsrechter naar het scherm geroepen wordt, is door wie dat gebeurt. Het komt voor dat internationale topscheidsrechters in de Eredivisie gecorrigeerd worden door een relatieve onervaren, jonge VAR.

Op het WK 2018, waar de beste scheidsrechters ter wereld mogen acteren, waren Danny Makkellie (VAR) en Björn Kuipers (scheidsrechter) de afgevaardigden namens Nederland.

“Als er iemand die op het hoogste niveau fluit als VAR fungeert, luister je misschien toch sneller. Dat is ook menselijk, denk ik. Op kantoor krijgt de mening van een ervaren iemand misschien ook meer gewicht dan die van iemand die voor het eerst bij een vergadering zit.” (Danny Makkellie in: Gouka, 18 mei 2019).

Waar Makkellie erkent dat het een factor kan zijn wie de VAR is, geeft Kuipers aan dat het voor hem persoonlijk geen rol speelt.

“Ik laat me door iedereen corrigeren. Als mijn zoontje van acht roept dat ik moet komen kijken, dan kom ik kijken. Daar voel ik mij zeker niet te groot voor.” (Björn Kuipers in: Klippus, 2019).

“Ja, daar kunnen we heel ingewikkeld over doen, maar dat is een extra uitdaging voor ze. Een Kuipers wil graag geholpen worden waar nodig, dus dat is geen enkel probleem. Maar dan nog blijft het een uitdaging voor die onervaren VAR om te bepalen op welke momenten dat nou wel en niet aan de orde is. Ja en weet je, dat gebeurt dan één, twee keer per seizoen en er wordt dan heel ingewikkeld

over gedaan. Maar als ik kijk naar het aantal momenten is dat heel beperkt.” (Coördinator scheidsrechterszaken).

Volgens de coördinator scheidsrechterszaken kan de combinatie van een ervaren scheidsrechter en een onervaren VAR inderdaad een uitdaging zijn, maar hij geeft daarbij ook aan dat dit probleem een zeer beperkte mate zich voordoet.

5.5 Een verkeerde beslissing corrigeren

De vorige paragraaf ging over het naar het scherm geroepen worden. In deze paragraaf gaat het over het daadwerkelijk corrigeren van een beslissing. Wat doet dat met scheidsrechters en met hun autoriteit?

“Vroeger was het zo: de scheidsrechter heeft altijd gelijk, ook als hij geen gelijk heeft. Nu is daar een regeltje bijgekomen: de scheidsrechter heeft altijd gelijk, tenzij de VAR ingrijpt.” (Respondent 3).

“Wij zitten er wel eens in de groep over te lachen als een scheidsrechter een strafschoep geeft die uiteindelijk nergens op slaat: Goh wat was je krachtig en zelfverzekerd! En dan komt de VAR en moet je toegeven dat je fout zat. In die zin kan het je autoriteit aanpassen ja.” (Respondent 3).

“Wij scheidsrechters zijn soms ook trotse, ijdele mannetjes en je wilt altijd alles goed doen. Dan is het niet leuk als je wordt gewezen op iets wat je niet goed hebt gedaan. Als je vijf keer wordt gecorrigeerd in een wedstrijd, denken die spelers ook van wat is hij allemaal aan het doen. Tuurlijk kan het iets doen met je autoriteit. Maar die spelers die willen maar één ding en dat is dat de goede beslissing wordt genomen. Dus ik denk dat we het groter maken dat het je autoriteit heel erg aantast dan dat het in de praktijk gebeurt.” (Respondent 8).

De VAR kan volgens de respondenten dus in bepaalde aspecten een negatieve invloed hebben op de autoriteit van de scheidsrechter. Voor scheidsrechters zelf voelt het duidelijk als een nederlaag als zij een beslissing corrigeren, omdat ze dan dus blijkbaar een duidelijke fout gemaakt hebben.

“Wij willen absoluut niet naar dat scherm toe, want dat betekent dat we een duidelijke fout hebben gemaakt. Dus we proberen er alles aan te doen om ervoor te zorgen dat we niet naar dat scherm moeten. Dat is zoals wij het zien, maar als je kijkt naar hoe mensen van buitenaf ernaar kijken, tenminste dat is mijn ervaring, die vinden het juist fantastisch op het moment dat wij een fout maken, dat de VAR ingrijpt en uiteindelijk nog de juiste beslissing wordt genomen.” (Respondent 7).

Ook voor een grensrechter viel de reactie van het publiek hem mee: *“Normaal gesproken als je een verkeerde beslissing neemt en twee minuten later komt het publiek daar achter, dan hoor je dat wel. Dus ik was de eerste keer wel benieuwd, gaan ze me nu uitlachen of hoe zit dit? Er was helemaal niks. Iedereen was gewoon blij dat uiteindelijk de goede beslissing werd genomen en dat moment is alweer snel vergeten. Dat is wel fijn. Dus ik kan altijd met een goed gevoel weer naar huis, want de belangrijkste beslissingen waren goed. Nou, de details hebben ze het niet meer over.”* (Respondent 5).

Dat scheidsrechters kritischer op zichzelf zijn dan het anderen blijkt wel uit de volgende quote van Danny Makkellie:

“Tijdens het WK 2018 was ik VAR bij een wedstrijd van Brazilië die Kuipers floot. Op een gegeven moment geeft hij Brazilië een penalty voor een vermeende overtreding op Neymar. Ik vond dat er niet veel aan de hand was en riep hem om te komen kijken. Hij vond het ook niks en draaide zijn besluit terug. Einde toernooi dacht hij, ik heb een fout gemaakt. Maar na afloop waren de reacties van alle kanten juist enorm positief. Hij herstelde zijn fout en dat is waar de VAR voor bedoeld is.” (Danny Makkellie, 15 november 2018).

Scheidsrechters voelen het duidelijk als falen wanneer zij door de VAR naar de kant geroepen worden, maar voor anderen hoeft dat helemaal niet zo te zijn.

“Ik vind dat als je door de VAR gecorrigeerd wordt, je een belangrijke fout hebt gemaakt. Maar dat is zeker niet voor iedereen duidelijk. Een scheidsrechter die in een wedstrijd tweemaal naar het scherm is geroepen door de VAR, omdat hij een beoordelingsfout heeft gemaakt, kan gewoon nog een hoog cijfer krijgen in kranten en tijdschriften. Dat vind ik opmerkelijk.” (Danny Makkellie in: Gouka, 18 mei 2019).

Scheidsrechters kunnen door het publiek nog steeds goed beoordeeld worden na een wedstrijd met meerdere ingrepen, maar hoe zit het met hun autoriteit. Vinden ze zelf dat de intrede van de VAR effect heeft op hun autoriteit?

“Ik denk dat het de autoriteit alleen maar versterkt. Dat je juist door je fouten toe te kunnen geven, door juist een beslissing te kunnen herzien, dat je daardoor alleen maar sterker wordt.” (Respondent 4).

“Nee, de autoriteit wordt niet aangetast. Dat heb ik zelf vaak genoeg gemerkt. De eerste keer al, toen ik in september 2016 scheidsrechter was bij een oefeninterland tussen Italië en Frankrijk en de de videoarbiter getest werd. In de tweede minuut was er een moment wat mogelijk een rode kaart kon zijn. Alle spelers van Italië kwamen op me af met hun aanvoerder voorop. Arbitro! It's rosso. Gelukkig had ik de videoscheidsrechter. Gele kaart is voldoende, hoorde ik in mijn oor. Tegen de speler zei ik dat dat het gecheckt was met de beelden. En wat denk je? Hij geeft me een schouderklopje en we gingen verder. Fantastisch toch?” (Björn Kuipers in: Bakker, 12 januari 2018).

“Nee ik denk niet dat de autoriteit aangetast wordt. De spelers zijn allang blij dat er een goede beslissing is genomen en dat is het belangrijkste. Die zijn er na afloop echt niet mee bezig van; oh dat heb je echt slecht gedaan, dat leek nergens op. Nee meestal is er wel begrip voor. En dat is hartstikke fijn.” (Respondent 5).

Scheidsrechters zijn kritisch op zichzelf en voelen het als falen als zij door de VAR naar het scherm gestuurd worden om hun beslissing opnieuw te beoordelen. Dat betekent namelijk dat de VAR vindt dat de scheidsrechter een overduidelijke fout gemaakt heeft. In de praktijk geven scheidsrechters echter voorbeelden dat het door het grote publiek niet als zodanig ervaren wordt. Voor spelers en publiek geldt dat ze het vooral belangrijk vinden dat uiteindelijk de juiste beslissing wordt genomen.

Dus hoewel het voor scheidsrechters zelf kan voelen als falen en een aantasting van hun autoriteit, geven scheidsrechters tegelijkertijd ook aan dat het voor spelers en publiek niet het geval hoeft te zijn.

5.6 Een beslissing corrigeren zonder zelf te kijken

Scheidsrechters blijven zelf eindverantwoordelijk voor elke beslissing die er genomen wordt. De VAR kan ze hooguit adviseren om zelf de beelden langs de kant te gaan bekijken of om een feitelijke beslissing te herzien. In de vorige paragraaf gaven scheidsrechters aan dat hun autoriteit over het algemeen niet is afgenomen. Het kan voor een individuele scheidsrechter wel pijnlijk zijn om een beslissing te moeten herzien, maar over het algemeen zijn de spelers, trainers en het publiek blij als de juiste beslissing is genomen. Zou dat anders zijn als de scheidsrechter niet langer de verantwoordelijkheid heeft, maar de beslissingsbevoegdheid wordt overgedragen aan de VAR? Oud-scheidsrechter Mario van der Ende pleit ervoor dat de VAR eindverantwoordelijk moet worden. Hij trekt de vergelijking met de politiemans, die iemand bekeurt, maar waar het eindoordeel over de strafmaat bij de rechter ligt: *“Op het veld bepaalt de arbiter, maar uiteindelijk ligt de eindbeslissing bij de VAR. Die beschikt vanwege de technische hulpmiddelen over veel meer gedetailleerde informatie dan de scheidsrechter.”* (Telegraaf, 2019).

Onder de respondenten is de overheersende mening dat de verantwoordelijkheid bij de scheidsrechter op het veld zou moeten blijven.

“We willen dat de hoofdverantwoordelijke uiteindelijk zelf de klap erop geeft en dat is denk ik ook terecht. Je hebt te maken met 22 spelers die zien dat jij wordt gecorrigeerd. En dan helpt het jou enorm als je er zelf naar hebt gekeken en dan de beslissing hebt genomen. A) omdat dan het idee is van als hij naar de beelden heeft gekeken, zal daar wel een gedegen oordeel uit zijn gekomen én B) omdat je gewoon veel makkelijker kunt uitleggen aan de spelers waarom je nou een beslissing hebt genomen.” (Respondent 8).

“De scheidsrechter is eindverantwoordelijke in het veld en moet zich niet kunnen laten overrulen door iemand achter een scherm. Als scheidsrechter zit je in een wedstrijd, je managet die wedstrijd, je wilt consequent zijn. Dat wordt lastig als er ineens ingegrepen wordt door de videoscheidsrechter, zonder dat je zelf een stem hebt in de beslissing.” (Respondent 4).

In de Engelse Premier League werden de regels op een andere manier toegepast. Daar namen scheidsrechters het advies van de VAR rechtstreeks over zonder eerst zelf naar de beelden te komen kijken. Dit is tegen de uitdrukkelijke instructies van de FIFA in, die stelt dat er bij objectieve situaties, waar interpretatie dus een rol speelt, altijd een on-field review moet plaatsvinden.

“Ik vind dat de scheidsrechter leading moet blijven. Zo staat het in de spelregels, daar is het vak ook voor bedoeld. Er moet er altijd één de supervisie hebben en in mijn mening moet dat de scheidsrechter zijn. Jij hebt als scheidsrechter toch the feeling, een videoscheidsrechter bekijkt het veel meer zwart-wit. Ik vind het heel vreemd om die wedstrijden in Engeland te zien. Dat de videoscheidsrechter zegt: strafs chop, je hoeft niet te gaan kijken. Dát tast de autoriteit aan! Als je zelf kijkt, ben je altijd nog zelf verantwoordelijk voor wat je kiest.” (Respondent 3).

In tegenstelling tot hoe het in andere sporten geregeld is, zijn de scheidsrechters in het voetbal over het algemeen dus stellig dat de scheidsrechters op het veld hoofdverantwoordelijk moeten blijven en vrezen ze dat hun autoriteit anders aangetast wordt.

In de Engelse Premier League gaan ze dus tegen dat protocol in. De invoering van de videoscheidsrechter in het voetbal bevindt zich nog in een zoektocht naar de “beste” manier van het toepassen van videoarbitrage. De Serie A, de hoogste Italiaanse voetbalcompetitie, bracht in februari 2020 een officieel statement naar buiten dat het wil gaan experimenteren met het zogeheten “challenge systeem”. Ze zeggen overtuigd te zijn het voetbal dichterbij de fans te kunnen brengen zonder de autoriteit van de scheidsrechters aan te tasten, maar juist door hen te helpen door ze de juiste instrumenten te geven (FIGC, 2020). In Duitsland willen ze mogelijk oud-voetballers een rol gaan geven in het beslissingsproces rondom de VAR (Bild, 2019). En in de Nederlandse Eredivisie is er gekozen om in buitenspelsituaties te werken met een foutmarge, ook tegen het internationale protocol in. De VAR is nieuw in het voetbal en er is duidelijk een strijd gaande over de vorm waarin videoarbitrage uiteindelijk in het voetbal geïmplementeerd gaat worden.

6. Analyse

In dit hoofdstuk worden de resultaten geanalyseerd. Enkele quotes uit de resultaten worden nogmaals aangehaald en gekoppeld aan de literatuur en theoretische concepten.

6.1 Discours over een goede scheidsrechter

Scheidsrechters geven aan dat ze het vooral leuk vinden om te fluiten vanwege de interactie met spelers. Dit is in lijn met de bevindingen van Kellett en Shilbury (2007) en Livingston & Forbes (2016). Zij concludeerden dat de sociale interactie een belangrijke reden is voor scheidsrechters om te blijven fluiten. Waar in deze onderzoeken de sociale interactie tussen scheidsrechters onderling vooral genoemd werd, geven de respondenten in dit onderzoek aan vooral de interactie met spelers te waarderen. Dit kan mogelijk verklaard worden doordat het in dit onderzoek professionele scheidsrechters betreft die wedstrijden van professionele voetballers leiden. Deze spelers zijn (internationale) sterren en genieten over het algemeen meer aanzien dan de spelers waar niet-professionele scheidsrechters mee te maken hebben.

Professionele scheidsrechters hebben tegenwoordig de beschikking over televisiebeelden. In het verleden waren er nog geen televisiebeelden en dat vergde andere kwaliteiten van scheidsrechters. *“Vroeger hadden die scheidsrechters nauwelijks een idee van wat er om hun heen gebeurde, want dat was allemaal niet op televisie. Dus alle voortanden die destijds eruit werden geslagen, dat gebeurde achter hun rug en daar hoorde je nooit wat over. Tenminste, ja er werd over geklaagd, maar zien deden ze het niet.”* (Coördinator scheidsrechterszaken). Volgens Foucault (in Calhoun e.a., 2012) gaat het niet om wat de waarheid is, maar hoe deze in stand gehouden wordt. Scheidsrechters hielden zich overeind op basis van een sterke persoonlijkheid. Voor deze scheidsrechters was hun waarheid de waarheid, daar moest iedereen het mee doen. De scheidsrechter heeft ontologische autoriteit, en zijn of haar beslissingen dienen geaccepteerd te worden door de spelers. *“Als ik de spelregels op het veld een keer niet helemaal goed toepas, dan kan ik dat zo overtuigend verkopen dat er 22 man achter me aan gaan. We gaan die kant op, we gaan het zo doen.”* (Respondent 8). Foucault (1975) noemt dat volgzaam lichamen (*docile bodies*). Door de opkomst van de televisiebeelden is het vak van scheidsrechters door de jaren heen wezenlijk anders geworden, het discours van een goede scheidsrechter is veranderd. Volgens de respondenten zijn belangrijke eigenschappen waar een goede scheidsrechter tegenwoordig over moet beschikken: mensenkennis, flair en autoriteit.

6.2 Procestransparantie en rationele transparantie

De opkomst van de televisiebeelden heeft dus een grote impact op de positie van de scheidsrechter gehad. De scheidsrechter heeft in het voetbal een epistemologisch privilege. Hij of zij wordt gezien als degene die op dat moment de meeste kennis heeft en in de beste positie is om de juiste beslissingen te maken (Collins, 2010). Door de opkomst van de televisiebeelden is dat epistemologisch privilege onder druk komen te staan. Op televisie en ook in de stadions konden mensen op beelden direct zien wanneer de scheidsrechter een fout had gemaakt, terwijl de scheidsrechter zelf het zonder beelden moest doen. Om dit tegen te gaan werden clubs en landen

verboden om herhalingen op grote schermen in stadions te vertonen (AD, 2019). Transparantie wordt op deze manier tegengegaan uit angst dat het zou kunnen leiden tot ongeregeldheden.

De komst van de VAR leverde nog meer onduidelijke situaties voor het publiek op. *“In het stadion heb je geen idee wat er gaande is. Daar zie je alleen maar de scheidsrechter een gebaar maken”* (Respondent 5). *“Dan werd er ineens een penalty of rode kaart gegeven. Mensen hadden geen idee over welke situatie het ging.”* (Respondent 3). De roep om meer transparantie werd groter. De KNVB heeft er nu voor gekozen om via teksten op de schermen in de stadions het publiek te informeren en om buiten de wedstrijden om regelmatig tekst en uitleg te geven over verschillende scheidsrechterlijke beslissingen. *“Door elke week een toelichting te geven hopen we de mensen te informeren en eigenlijk te leren over de regels van de VAR.”* (Coördinator scheidsrechterszaken). Dit sluit aan bij Hood en Heald (2006) die stellen dat om transparantie te laten werken, de ontvangers in staat moeten zijn de materie te begrijpen. Het tekst en uitleg geven over beslissing van de VAR is een vorm van procestransparantie. In procestransparantie wordt laten zien hoe een bepaalde beslissing tot stand komt (Mansbridge, 2009). Volgens De Vries e.a. (2017) is enkel procestransparantie echter niet voldoende om het publiekelijke vertrouwen in de organisatie te verhogen. Zij stellen dat de focus meer moet liggen op rationele transparantie.

Rationele transparantie richt niet op de vraag hoe een beslissing tot stand is gekomen, maar waarom hiertoe besloten is (Mansbridge, 2009). Een van de vormen van rationele transparantie die de KNVB toepast is het wekelijkse ARAG KNVB VAR Moment van de Week, waarin de communicatie tussen de scheidsrechter en de VAR tijdens een cruciaal moment in een wedstrijd van de afgelopen speelronde wordt laten zien (KNVB Media, 2020a). De KNVB kiest deze beelden zelf en brengt ze na afloop van de speelronde naar buiten. Er gaan geluiden op om deze beelden ook live te laten zien. Met het naar buiten brengen van deze beelden zou transparantie als instrumentele functie worden ingezet. De Vries e.a. (2017) omschrijven deze vorm van transparantie ook als *namings and shaming*. Hoewel scheidsrechter het ermee eens zijn dat het begrip kweekt bij mensen, zijn ze ook bang dat hun eigen autoriteit in het geding komt. *“Sommige scheidsrechters willen gewoon niet dat er naar buiten komt hoe er besloten is. Wij hebben zo en zo besloten en het gaat anderen verder niks aan hoe dat precies gegaan is. Zodat ze niet in beeld komen van; nou wat ben je hier toch allemaal aan het doen?”* (Respondent 5). Door de beelden vrij te geven en het publiek live mee te laten kijken en te luisteren wordt inzichtelijk gemaakt waarom scheidsrechters een bepaalde beslissing nemen. Wanneer uiteindelijk een foutieve beslissing genomen wordt, is dan voor het publiek duidelijk waar het mis is gegaan. In die zin is het wellicht niet vreemd dat scheidsrechters hier niet op zitten te wachten. Ze kunnen als schuldigen worden aangewezen wanneer zij een fout maken. Hood (2007) beschrijft dit als een mogelijk negatief effect van transparantie. Sensatiebeluste journalisten kunnen in dit geval dus scheidsrechters als schuldigen aanwijzen en kleine vergissingen laten uitgroeien tot grote schandalen. Door openheid te geven in een poging om meer vertrouwen in scheidsrechters en de KNVB te kweken, kan deze vorm van transparantie ook leiden tot schandalen die uiteindelijk schadelijk kunnen zijn voor de reputatie van de organisatie.

Op dit moment wordt de communicatie tussen de scheidsrechter en de VAR nog niet live vertoond. Er gaan geluiden op om dit wel mogelijk te gaan maken. Het zou volgens De Vries e.a. (2017) het vertrouwen in de beslissing van scheidsrechters dus kunnen vergroten, maar belangrijk om in het

achterhoofd te houden is dat een mogelijk effect van deze vorm van transparantie is dat kleine vergissingen volgens Hood (2007) tot grote schandalen kunnen uitgroeien.

6.3 Valse transparantie

Sinds het seizoen 2020/2021 is de buitenspeltechnologie in de Nederlandse Eredivisie geïntroduceerd. Met behulp van deze software kunnen op een scherm lijnen over het veld geprojecteerd worden om in twijfelachtige situaties buitenspel te kunnen vaststellen. Het eindoordeel in buitenspelsituaties is overgedragen aan deze technologie. Indien de scheidsrechter op basis van de software een verkeerde beslissing heeft genomen, dient hij deze te corrigeren. Nadat de VAR de technologie heeft toegepast om een oordeel te vellen over een mogelijke buitenspelsituatie wordt het het beslissende beeld met de getrokken lijnen vertoond op televisie. Scheidsrechters geven zelf aan voorstander te zijn van deze technologie: *“Door de technologie hebben we bewijs en kunnen we echt puur en feitelijk waarnemen of het wel of geen buitenspel is. Daarmee maken we denk ik het spelletje weer eerlijker.”* (Respondent 7). Een probleem is echter de grote foutmarge waarmee deze technologie te kampen heeft. De indruk wordt gegeven dat het systeem heel nauwkeurig buitenspel kan aantonen, maar in dit onderzoek is aangetoond dat het systeem in werkelijkheid kampt met een foutmarge tot wel 80 centimeter. Bij de KNVB is men zich bewust van de foutgevoeligheid van deze technologie. *“Maar het komt dichterbij de waarheid dan wij met het oog kunnen detecteren. Dus het is gewoon een verbetering, het is geen optimalisatie.”* (Coördinator scheidsrechterszaken). Collins e.a. (2016) hebben dit fenomeen eerder vastgesteld bij onder andere het hawk-eye systeem in het tennis en noemen dit valse transparantie. Valse transparantie vindt plaats wanneer het lijkt alsof gerechtigheid plaatsgevonden heeft, maar dat in de werkelijkheid helemaal niet zo is (Collins e.a., 2016).

Collins e.a. (2016) stellen dat arbitrage in de sport gebaseerd moet zijn op het principe gerechtigheid boven nauwkeurigheid. Daarnaast moet volgens hen het principe *right if not wrong* gelden. Dat tweede principe wordt ook toegepast in het voetbal. De regel is dat de VAR alleen ingrijpt wanneer de scheidsrechter een duidelijke fout heeft gemaakt. Echter beschouwt men in buitenspelsituaties het ook als een duidelijke fout wanneer de technologie aantoont dat het buitenspel is in gevallen waarbij het onmogelijk is om dit met het menselijk oog te kunnen constateren. Het principe van gerechtigheid boven nauwkeurigheid, dat volgens Collins e.a. (2016) de basis moet vormen voor de toepassing van videoarbitrage in de sport, wordt hiermee geschonden.

De mens kan onmogelijk altijd de juiste beslissing nemen als het aankomt op buitenspel. Door de snelheid van het spel is het namelijk onvermijdelijk dat er fouten gemaakt worden (Tuero e.a., 2002). Maar de technologie is ook niet onfeilbaar en maakt ook fouten. Daarnaast roept het gebruik van de technologie veel weerstand op. En scheidsrechters zijn zich daarvan bewust. *“Ook daarover zullen we ongetwijfeld, net als in Engeland, heel veel weerstand gaan krijgen. Dat we doelpunten goed- of afkeuren op een millimeter, een centimeter of wat dan ook.”* (Respondent 7). Een bijkomend nadeel van de technologie is dat het spel soms wel enkele minuten stil kan liggen, omdat het trekken van de lijnen een nauwkeurig proces is dat tijd in beslag neemt. Ook dit gaat tegen één van de basisprincipes in die door Collins e.a. (2016) gehanteerd worden voor de toepassing van videoarbitrage in de sport, namelijk dat de sport met technologische hulpmiddelen zoveel mogelijk moet lijken op de traditionele sport (Collins e.a., 2016).

De manier waarop buitenspel gemeten wordt in de Eredivisie is per ingang van het seizoen 2020/2021 veranderd en vermoedelijk zal de technologie het vaker bij het rechte eind hebben dan de scheidsrechters op het veld. Maar er worden nog steeds verkeerde beslissingen genomen. De KNVB heeft op eigen initiatief besloten niet in te grijpen in situaties waarbij het verschil minder dan 10 centimeter is. In dat geval wordt de beslissing van de scheidsrechters op het veld niet gecorrigeerd. Nog steeds ligt deze gehanteerde foutmarge veel lager dan de foutmarge waarmee de buitenspeltechnologie werkt en dus zullen er verkeerde beslissingen worden genomen. Het probleem wordt hierdoor alleen iets opgeschoven.

In de eerste twee seizoenen waarbij de VAR in de Eredivisie actief was, werd de technologie nog niet gebruikt. De VAR bekeek de beelden en als hij op basis van die beelden niet volledig overtuigd was dat de beslissing van de scheidsrechters op het veld fout was, dan bleef deze beslissing staan. Deze vorm sluit aan op de principes dat gerechtigheid boven nauwkeurigheid moet gaan en dat zolang het niet overduidelijk fout is, de beslissing van de scheidsrechter gehandhaafd moet worden. Op basis van deze principes van Collins e.a. (2016) zou de ontologische autoriteit voor het bepalen van buitenspel opnieuw aan de menselijke scheidsrechters toegekend moet worden.

6.4 Invloed VAR op de autoriteit van de scheidsrechter

Volgens Collins (2010) was het epistemologisch privilege van scheidsrechters door de opkomst van de televisiebeelden onder druk komen te staan. Door de komst van de VAR hebben scheidsrechters nu voor het eerst in het voetbal de mogelijkheid om gebruik te maken van de beelden. In theorie zou dit een positief effect moeten hebben op hun epistemologisch privilege en daarmee op hun autoriteit. Scheidsrechter geven inderdaad aan dat, doordat ze nu zelf ook toegang hebben tot de beelden, ze op een gelijk niveau zijn met de mensen die de wedstrijd op televisie kijken. *“Vroeger vond ik het een oneerlijke strijd. Mensen zagen op tv de herhaling en als scheidsrechter moest ik in één keer een beslissing nemen. Dan stond je al 1-0 achter. Nu heb ik dezelfde mogelijkheden als de mensen die ‘Studio Sport’ zitten te kijken. Dan ben je op hetzelfde niveau aan het praten.”* (Richard Martens in: Trouw, 7 maart 2020). Door de komst van de VAR is het epistemologisch privilege van scheidsrechters inderdaad hersteld.

Een andere verandering die de VAR met zich meebrengt is dat scheidsrechters het alleenrecht op het nemen van beslissingen kwijt zijn. Hun beslissingen zijn niet langer onomkeerbaar. In de huidige regelgeving grijpt de VAR alleen in als de scheidsrechter een duidelijke fout gemaakt heeft. Berman (2011) stelt dat doordat de scheidsrechter alleen bij overduidelijke fouten gecorrigeerd wordt, de publieke perceptie dan is dat de scheidsrechters geblunderd heeft. Het naar het scherm moeten wordt inderdaad als een aantasting van de autoriteit ervaren: *“Nu heb je een situatie gecreëerd dat de VAR iets anders vindt en dat de scheidsrechter alleen nog even naar het scherm moet komen kijken om het te bevestigen. Dát tast autoriteit aan.”* (Respondent 6). Voor deze respondent voelt het alsof het naar het scherm komen kijken niets meer is dan een formaliteit om zijn eigen fout te aanschouwen en toe te geven. Dit wordt ook *“een soort walk of shame”* genoemd (Kevin Blom in: AD, 7 maart 2020).

Scheidsrechters zelf willen dus niet graag naar het scherm geroepen worden. Voor hen voelt het als een nederlaag. *“Wij willen absoluut niet naar dat scherm toe, want dat betekent dat we een*

duidelijke fout hebben gemaakt. Dat is zoals wij het zien, maar mensen van buitenaf vinden het juist fantastisch op het moment dat wij een fout maken, dat de VAR ingrijpt en uiteindelijk nog de juiste beslissing wordt genomen." (Respondent 7). Tegelijkertijd is hun ervaring dat het publiek het alleen maar toejuicht. Scheidsrechters vinden dat ze een belangrijke fout gemaakt hebben als ze gecorrigeerd worden en verbazen zich erover dat dit uitgangspunt niet door iedereen gedeeld wordt: *"Een scheidsrechter die in een wedstrijd tweemaal naar het scherm is geroepen door de VAR, omdat hij een beoordelingsfout heeft gemaakt, kan gewoon nog een hoog cijfer krijgen in kranten en tijdschriften. Dat vind ik opmerkelijk."* (Danny Makkellie in: Gouka, 18 mei 2019). Voor het publiek geldt dus dat ze het vooral belangrijk vinden dat uiteindelijk de juiste beslissing wordt genomen.

Over de gevolgen die het corrigeren van een beslissing voor de autoriteit van de scheidsrechter heeft, zijn de scheidsrechters eensgezind. *"Ik denk dat het de autoriteit alleen maar versterkt. Dat je juist door je fouten toe te kunnen geven, door juist een beslissing te kunnen herzien, dat je daardoor alleen maar sterker wordt."* (Respondent 4). *"De spelers zijn allang blij dat er een goede beslissing is genomen en dat is het belangrijkste."* (Respondent 5). Hoewel het voor de scheidsrechters zelf dus als nederlaag ervaren wordt, is het voor spelers en publiek vooral van belang dat de juiste beslissing genomen wordt en heeft het corrigeren van een beslissing dus geen negatieve gevolgen voor de autoriteit van een scheidsrechter.

Samengevat is de invloed van de VAR op de autoriteit van de scheidsrechter overwegend positief. Scheidsrechters geven aan dat het voor hen niet langer meer voelt alsof ze met een achterstand aan de wedstrijd beginnen. Doordat zij tegenwoordig ook toegang hebben tot de televisiebeelden is hun epistemologisch privilege hersteld. Daarnaast heeft het veranderen van een beslissing van de scheidsrechter eerder een positieve invloed op de autoriteit van een scheidsrechter dan een negatieve invloed. Wat wel als een aantasting van de autoriteit van de scheidsrechter ervaren wordt, is het naar het scherm langs de kant geroepen worden. Doordat scheidsrechters alleen naar het scherm geroepen worden wanneer zij een overduidelijke fout gemaakt hebben, is het voor iedereen dus per definitie al duidelijk dat er een verkeerde beslissing is genomen en dat deze gecorrigeerd gaat worden. De scheidsrechters moeten nu alleen nog even naar het scherm om onder toezien van het publiek hun eigen fout onder ogen te komen en te bevestigen dat ze er inderdaad naast zaten.

7. Conclusie en discussie

Door middel van dit onderzoek is inzicht verschaft in de betekenis die professionele scheidsrechters geven aan autoriteit en hoe dat is veranderd door de intrede van de VAR. Transparantie speelt een belangrijke rol in de opzet van de VAR. Er is onderzocht in hoeverre transparantie een positieve bijdrage levert aan de acceptatie van de VAR en ook stilgestaan bij de mogelijke negatieve effecten van transparantie. Daarnaast zijn nieuwe ideeën en initiatieven onderzocht om zo een bijdrage te kunnen leveren aan de zoektocht naar de ideale vorm van videoarbitrage in het voetbal. In dit hoofdstuk wordt aan de hand van de deelvragen antwoord gegeven op de hoofdvraag die in dit onderzoek centraal stond:

Welke betekenissen geven professionele scheidsrechters aan de aan hen toegekende autoriteit en hoe is dat veranderd door de intrede van de VAR?

De deelvragen die centraal stonden in dit onderzoek waren:

- Welke discourses heersen er over de invulling van het scheidsrechtersvak?
- Welke betekenissen geven professionele scheidsrechters aan autoriteit?
- In hoeverre heeft de mate van transparantie invloed op de autoriteit van een scheidsrechter?
- Wat is de invloed van de intrede van de VAR op de ontologische autoriteit van scheidsrechters?

7.1 Heersende discourses over het scheidsrechtersvak

Scheidsrechter hebben door middel van hun specialistische kennis en hun superieure positie op het veld een epistemologisch privilege. Zij worden gezien als degene die het best in staat zou moeten zijn om de beslissingen te nemen. Op basis daarvan wordt hen ontologische autoriteit toegewezen (Collins, 2010). Daarmee heeft de scheidsrechter volgens Collins (2010) de macht om de werkelijkheid te bepalen. De spelers op het veld zullen zijn beslissingen volgen, ook als deze onjuist zijn. Foucault noemt dit volgzaam lichamen (Calhoun e.a., 2012).

In de vorige eeuw waren er lang niet zoveel camera's om een voetbalwedstrijd te registreren als vandaag de dag. Scheidsrechters konden onmogelijk alles zien en hielden zich staande op basis van een sterke persoonlijkheid. Het gaat er volgens Foucault niet om wat de waarheid is, maar hoe deze in stand gehouden wordt (Calhoun e.a., 2012). Scheidsrechters zoals Frans Derks deden dat op basis van bluf, charisma en overtuiging (Hoogeboom, 2019). Tegenwoordig is het discours rondom een goede scheidsrechter veranderd. Simpel en alleen de spelregels toepassen is niet voldoende, er worden veel meer kwaliteiten gevraagd van een professionele scheidsrechter.

7.2 Betekenisgeving van scheidsrechters aan autoriteit

De autoriteit van een scheidsrechter wordt enorm van belang gevonden voor het in goede banen leiden van een voetbalwedstrijd. Scheidsrechters zien autoriteit niet als het spelen van de baas.

Hoewel de scheidsrechter zeker niet onder de partijen moet staan, moet hij er ook niet boven staan. Scheidsrechter geven aan dat ze het samen met de spelers moeten doen.

7.3 Invloed transparantie op autoriteit

De KNVB hecht waarde aan het informeren van het publiek over scheidsrechterlijke beslissingen. Er wordt regelmatig tekst en uitleg gegeven om mensen te informeren en te leren over de regels van VAR. Dit is een vorm van procestransparantie. Volgens De Vries e.a. (2017) is procestransparantie alleen echter niet voldoende om het vertrouwen in de organisatie te vergroten, maar dient er ook rationele transparantie plaats te vinden. Rationele transparantie richt niet op de vraag hoe een beslissing tot stand is gekomen, maar waarom hiertoe besloten is (Mansbridge, 2009). Volgens de bevindingen uit het onderzoek van De Vries e.a. (2017) zal het vertrouwen in de beslissingen van scheidsrechters toenemen wanneer inzichtelijk wordt gemaakt waarom scheidsrechters hun beslissingen genomen hebben. In het voetbal vindt er communicatie plaats tussen de scheidsrechter en de VAR en het naar buiten brengen van deze communicatie zou de rationele transparantie vergroten. Daarentegen blijkt uit het onderzoek van Hood (2007) dat beslissingsnemers door journalisten mogelijk als schuldigen kunnen worden aangewezen wanneer zij een verkeerde beslissing hebben genomen. Dit zou kunnen leiden tot grote schandalen die schadelijke zouden voor het vertrouwen in de organisatie. Op dit moment wordt de live communicatie tussen de scheidsrechter en de VAR niet vertoond en uit de resultaten van dit onderzoek blijkt ook dat niet alle scheidsrechters zitten te wachten op deze vorm van *naming and shaming*.

Sinds het seizoen 2020/2021 is de buitenspeltechnologie in de Nederlandse Eredivisie geïntroduceerd. Met behulp van deze software kunnen op een scherm lijnen over het veld geprojecteerd worden om in twijfelachtige situaties buitenspel te kunnen vaststellen. Het eindoordeel in buitenspelsituaties is overgedragen aan deze technologie. Een probleem is echter de grote foutmarge waarmee deze technologie te kampen heeft. Dit onderzoek toont aan dat het systeem in werkelijkheid kampt met een foutmarge tot wel 80 centimeter. De indruk wordt gegeven dat het systeem heel nauwkeurig buitenspel kan aantonen en daarmee gerechtigheid kan laten plaatsvinden, maar dat hoeft in werkelijkheid dus niet zo te zijn. Dit worden valse transparantie genoemd (Collins e.a., 2016). De buitenspelsoftware gaat in tegen het principe van Collins e.a. (2016) dat in videoarbitrage gerechtigheid boven nauwkeurigheid moet gaan. Daarnaast neemt het toepassen van de technologie veel tijd in beslag, waardoor het dynamisch verloop van de sport wordt aangetast. Op basis van principes van Collins e.a. (2016) dient de ontologische autoriteit voor het bepalen van buitenspel teruggegeven te worden aan de scheidsrechters.

7.4 Invloed VAR op ontologische autoriteit scheidsrechter

Voordat de VAR actief was in het voetbal hadden scheidsrechters geen toegang tot televisiebeelden tijdens een wedstrijd. In tegenstelling tot de mensen die thuis via de televisie naar de wedstrijd keken of sommige supporters in het stadion die op hun mobiele telefoon situaties nog eens konden bekijken. Scheidsrechters ervoeren dat alsof ze al met een achterstand aan de wedstrijd begonnen. Volgens Collins (2010) werd hun epistemologisch privilege aangetast en kwam daarmee hun ontologische autoriteit in gevaar. Door de intrede van de VAR hebben scheidsrechters ook toegang

tot de beelden indien nodig en voelt het voor hen alsof die informatieachterstand die ze eerst hadden is verdwenen.

De scheidsrechter is door de komst van de VAR zijn ontologische autoriteit in bepaalde aspecten wel kwijtgeraakt, onder andere in buitenspelsituaties. Deze technologie is niet in staat om met zekerheid vast te stellen of iemand buitenspel stond en op basis van de argumentatie van Collins e.a. (2016) wordt in dit onderzoek gesteld dat de ontologische autoriteit in buitenspelsituaties bij de scheidsrechters zou moeten liggen.

Scheidsrechters vinden dat ze gefaald hebben als zij door de VAR naar het scherm geroepen worden. De VAR doet dat alleen als hij of zij van mening is dat de scheidsrechter een duidelijke, ernstige fout gemaakt heeft. Doordat scheidsrechters alleen naar het scherm geroepen worden bij een duidelijke fout, wordt het naar het scherm geroepen worden ervaren als een negatieve impact op hun autoriteit. Door de lijn van interventie omlaag te brengen en de scheidsrechters ook in twijfelgevallen de beelden te laten bekijken, hoeft een ingreep niet langer te betekenen dat de scheidsrechter geblunderd heeft. Dit zou de autoriteit van scheidsrechters volgens Berman (2011) ten goede komen. De meeste scheidsrechters kunnen zich echter vinden in het huidige protocol waarbij alleen ingegrepen mag worden bij een duidelijke fout. Hoewel scheidsrechters vinden dat ze gefaald hebben, wanneer ze een beslissing moeten corrigeren geven ze ook aan te merken dat spelers, trainers en publiek vooral blij zijn dat uiteindelijk de juiste beslissing genomen wordt. Scheidsrechters vinden niet dat hun autoriteit wordt aangetast door het corrigeren van een beslissing.

In de Engelse Premier League werden scheidsrechters helemaal niet naar de kant geroepen en had de VAR de macht om beslissingen van de scheidsrechter zelf te corrigeren. Dit was tegen het protocol van de FIFA in. Het geeft aan dat er nog discussie plaatsvindt over de juiste toepassing van videoarbitrage in het voetbal. In dit onderzoek is gebleken dat de Nederlandse scheidsrechters vinden dat de verantwoordelijk bij de scheidsrechter op het veld moet blijven. De VAR verantwoordelijk maken zou in hun ogen de autoriteit van de scheidsrechter aantasten.

8. Reflectie

Tijdens dit onderzoek kwam naar voren dat sommige respondenten een sterke betrokkenheid voelen bij de ontwikkeling van de VAR. Zo blijkt ook uit deze quote:

“Wij zijn echt de eerste groep die ermee aan de slag is gegaan. Wij zijn helemaal aan het begin van het traject en de invoering betrokken geweest. Het jaar voordat de VAR kwam, zijn we heel intensief aan het trainen geweest met oefenwedstrijden, met toernooien, met simulaties hier. Er ging geen maand voorbij dat we niet hier ergens een bijeenkomst hadden, waar we speciaal over de VAR bezig waren. Dus met name dat vind ik echt wel heel grappig. Dat we echt aan de wieg hebben gestaan van een hele grote ontwikkeling in het voetbal. En mooi om daar op die manier bij betrokken te zijn geweest.” (Respondent 8).

De KNVB heeft een grote rol gespeeld in de komst van de VAR en mogelijk heerst er een gevoel van trots onder respondenten. Sommige scheidsrechters zijn namelijk actief bij het proces betrokken geweest. Het is niet uit te sluiten dat zij zich op een positievere manier hebben geuit over de VAR dan anders wellicht het geval zou zijn.

Aanvankelijk was het een enorme uitdaging om toegang te krijgen tot respondenten. Uiteindelijk kwam de doorbraak door een oproep van de coördinator scheidsrechterszaken van de KNVB. Hij deed dat door een mail die ik had opgesteld door te sturen naar scheidsrechters. Op basis van deze mail hebben enkele scheidsrechters contact met mij opgenomen en kon ik een afspraak met hen inplannen voor een interview. Hoewel de respondenten vooraf volledige anonimiteit is gegarandeerd is het niet uit te sluiten dat zij zich niet te kritisch wilde uiten over hun eigen werkgever in de wetenschap dat hun coördinator een beeld heeft van wie er mogelijk aan het onderzoek meegewerkt hebben.

In dit onderzoek heb ik mij gericht op scheidsrechters. Om een compleet beeld te krijgen over de best mogelijke implementatie van videoarbitrage in het voetbal is het noodzakelijk om ook andere belanghebbenden te horen. In vervolgonderzoek zou bijvoorbeeld aandacht besteed kunnen worden aan aspecten die door supporters en neutrale liefhebbers belangrijk gevonden worden in relatie tot videoarbitrage.

9. Bibliografie

AD. (2019, November 20). *UEFA klaagt KNVB aan door herhalingen op grote scherm*. Geraadpleegd op 6 januari 2021 via <https://www.ad.nl/nederlands-voetbal/uefa-klaagt-knvb-aan-door-herhalingen-op-grote-scherm~af042f7e/>

Amsterdam, N. van & Knoppers, A. (2017). Healthy habits are no fun: How Dutch youth negotiate discourses about food, fit, fat, and fun. *Health: An Interdisciplinary Journal for the Social Study of Health, Illness and Medicine*, 22(2), 128–146. <https://doi.org/10.1177/1363459316688517>.

Bakker, R. (12 januari 2018). *Scheidsrechter Björn Kuipers: 'Ik mijmer nog steeds over die gemiste WK-finale'*. Nusport. Geraadpleegd op 9 oktober 2020 via <https://www.nu.nl/weekend/5084345/scheidsrechter-bjorn-kuipers-ik-mijmer-nog-steeds-gemeste-wk-finale.html>

BBC (2010, 29 juni). *World Cup 2010: Blatter apologises for disallowed goal*. BBC Sport. Geraadpleegd op 6 januari 2021 via http://news.bbc.co.uk/sport2/hi/football/world_cup_2010/8771294.stm

BBC (2018, 19 april). *VAR to be shown on screens at World Cup*. BBC Sport. Geraadpleegd op 6 januari 2021 via <https://www.bbc.com/sport/football/43820565>

Bell, G. (2010, 6 juni). *Technology would be a passion killer: Blatter*. Reuters. Geraadpleegd op 6 januari 2021 via <https://www.reuters.com/article/us-soccer-world-blatter-idUSTRE6550Q320100606>

Bentham, J. (2001). *Farming defended*. In: Grimmelikhuijsen, S.G. (2012). *Transparency and Trust. An Experimental Study of Online Disclosure and Trust in Government*. PhD thesis, Utrecht University.

Berman, M.N. (2011). *Replay*. California Law Review , December 2011, Vol. 99, No. 6, pp. 1683-1743.

Bild. (2019, 13 december). *Video-Schiri: Drei Ex-Nationalspieler bieten ihre Hilfe an*. Geraadpleegd op 18 januari 2021 via <https://www.bild.de/bild-plus/sport/fussball/fussball/video-schiri-drei-ex-nationalspieler-bieten-ihre-hilfe-an-58970682>

Boeije, H.R. (2005). *Analyseren in kwalitatief onderzoek: denken en doen*. Amsterdam: Boom Koninklijke Uitgevers.

Bordner, S. S. (2015). Call 'Em as they are: What's Wrong with Blown Calls and What to do about them. *Journal of the Philosophy of Sport*, 42(1), 101–120. <https://doi.org/10.1080/00948705.2014.911096>

Bryman, A. (2016). *Social Research Methods (5th ed.)*. Oxford: Oxford University.

Butter, J. (2020, 7 maart). *Geeft de Var scheidsrechters zekerheid? 'Het tast ook hun persoonlijke eer aan.'* Trouw. Geraadpleegd op 6 januari 2021 via <https://www.trouw.nl/nieuws/geeft-de-var-scheidsrechters-zekerheid-het-tast-ook-hun-persoonlijke-eer-aan~bd71ab257/>

Calhoun, C., Gerteis, J., Moody, J., Pfaff, S., & Virk, I. (2012). *Contemporary Sociological Theory (3rd ed.)*. Wiley-Blackwell.

Cameron, E. Oakley, J., Walton, G., Russell, C., Chambers, L., & Socha, T. (2014). *Moving beyond the injustices of the schooled healthy body*. In: *International handbook of educational leadership and social (in)justice*, 687 – 704. Springer, Dordrecht.

Collins, H. (2010). The philosophy of umpiring and introduction of decision-aid technology. *Journal of the Philosophy Sport*, 37, 135–146.

Collins, H. & Evans, R. (2011). Sport-decision aids and the “CSI effect”: Why cricket uses Hawk-Eye well and tennis uses it badly. *Public Understanding of Science* 21(8): 904–921.

Collins, H., Evans, R. & Higgins, C. (2016). *Bad Call: Technology's Attack on Referees and Umpires and How to Fix It*. Cambridge, MA: MIT Press.

Dampf, A. (2018). *World Cup decisions by video-assistant referee to be explained on giant screens*. The associated press. Geraadpleegd op 9 oktober 2020 via <https://www.theglobeandmail.com/sports/soccer/article-world-cup-decisions-by-video-assistant-referee-to-be-explained-on/>

Dijkstra, W. (2019, 4 februari). *KNVB wil VAR-beelden in stadion laten zien*. AD. Geraadpleegd op 6 januari 2021 via <https://www.ad.nl/nederlands-voetbal/knwb-wil-var-beelden-in-stadion-laten-zien~ac5b81b5/>

Dwarswaard, D. & Wijffels, M. (7 maart 2020). *'Zelfs in de sauna maken mensen het VAR-gebaar naar me'*. AD. Geraadpleegd op 8 oktober 2020 via <https://www.ad.nl/nederlands-voetbal/zelfs-in-de-sauna-maken-mensen-het-var-gebaar-naar-me~a0634298/>

Edwards, A., & Skinner, J. (2010). *Qualitative research in sport management*. Londen: Routledge

Foucault, M. (1975). *Surveiller et punir*. In: Calhoun, C., Gerteis, J., Moody, J., Pfaff, S., & Virk, I. (2012). *Contemporary Sociological Theory (3rd ed.)*. Wiley-Blackwell

FIFA. (2016, 28 oktober). *'Extraordinary progress' made on VAR*. FIFA. Geraadpleegd op 7 januari 2021 via <https://www.fifa.com/who-we-are/news/extraordinary-progress-made-on-var-2847051>

FIFA. (2018a). *Video assistant referees (VAR)*. Verkregen via <https://football-technology.fifa.com/en/media-tiles/video-assistant-referee-var/>

FIFA. (2018b). *Global Broadcast & Audience Summary*. Geraadpleegd op 6 januari 2021 via <https://img.fifa.com/image/upload/kkiivoviltazeoild16x.pdf>

FIFA. (2020, 6 februari). *FIFA establishes working group to develop next steps for VAR technology*. Geraadpleegd op 6 januari 2021 via <https://football-technology.fifa.com/en/media-tiles/fifa-establishes-working-group-to-develop-next-steps-for-var-technology/>

FIGC. (2020, 13 februari). *LA FIGC in campo per rafforzare l'utilizzo del VAR*. Federazione Italiana Giuoco Calcio. Geraadpleegd op 6 januari 2021 via <https://www.figc.it/it/federazione/news/attualit%C3%A0a-a-figc-in-campo-per-rafforzare-l-utilizzo-del-var>

Gains, C., & Lee, S. (2018, 15 juli). *The winner of the World Cup final gets an extra \$10 million*. Business Insider. Geraadpleegd op 6 januari 2021 via <https://www.businessinsider.nl/world-cup-prize-money-2018-7?international=true&r=US>

Gouka, M. (2019, 18 mei). *'De VAR is een vangnet, maar ik wil beter zijn dan technologie'*. AD. Geraadpleegd op 8 oktober 2020 via <https://www.ad.nl/nederlands-voetbal/de-var-is-een-vangnet-maar-ik-wil-beter-zijn-dan-technologie~a6061985/>

Green, E. (2016, 16 mei). *What are the most-cited publications in the social sciences (according to Google Scholar)?* LSE Blogs. Geraadpleegd op 20 januari 2021 via <https://blogs.lse.ac.uk/impactofsocialsciences/2016/05/12/what-are-the-most-cited-publications-in-the-social-sciences-according-to-google-scholar/>

Grimmelikhuijsen, S.G. (2012). *Transparency and Trust. An Experimental Study of Online Disclosure and Trust in Government*. PhD thesis, Utrecht University.

Grimmelikhuijsen, S.G., Porumbescu, G., Hong, B., and Im, T. (2013). The effect of transparency in trust in government: a cross-national comparative experiment. *Public Administration Review* 73(4), 575-586.

Guillén, F., & Feltz, D. L. (2011). *A Conceptual Model of Referee Efficacy*. *Frontiers in Psychology*, 2. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2011.00025>

Hood, C. & Heald, D. (2006) *Transparency: the Key to Better Governance? Series: Proceedings of the British Academy*. Pp. 10-13. Oxford University Press for The British Academy: Oxford. ISBN 9780197263839

Hoogeboom, A. (2019): *Frans, in de geest van de wedstrijd*. Karakter Uitgevers NF-NL.

IFAB. (2016, 22 april). *FAQ: Experiments with video assistant referees in football*. Verkregen via <https://img.fifa.com/image/upload/ktbd1sx4koxvnqbfadwi.pdf>

IFAB (2020). *Laws of the Game 2020/21*. Geraadpleegd op 20 December 2020 via <https://static-3eb8.kxcdn.com/files/document-category/062020/fXHLhQuMmtekmfe.pdf>

Klippus, H. (2019). *SO VAR, SO GOOD*. Nederlandse sportboeken club.

LA FIGC in campo per rafforzare l'utilizzo del VAR. (2020, 13 februari). Federazione Italiana Giuoco Calcio. Geraadpleegd op 6 januari 2021 via <https://www.figc.it/it/federazione/news/attualit%C3%A0a-a-figc-in-campo-per-rafforzare-l-utilizzo-del-var>

Livingston L.A., Forbes S.L. (2016). Factors contributing to the retention of Canadian amateur sport officials: Motivations, perceived organizational support, and resilience. *International Journal of Sports Science & Coaching*. 11(3):342-355. doi:10.1177/1747954116644061.

KNVB. (2011, april). *Position paper – Gebruik technologische hulpmiddelen*. Verkregen via [https://dynamic.decorrespondent.nl/downloads/michiel-de-hoog/20110427_KNVB_Position_Paper_Elektronische_hulpmiddelen_\(concept\).pdf](https://dynamic.decorrespondent.nl/downloads/michiel-de-hoog/20110427_KNVB_Position_Paper_Elektronische_hulpmiddelen_(concept).pdf)

KNVB. (2014, mei). *Evaluatie Arbitrage 2.0*. Verkregen via https://dynamic.decorrespondent.nl/downloads/michiel-de-hoog/201405_KNVB_Evaluatie_Arbitrage_2-0.pdf

KNVB. (2015, januari). *Refereeing 2.0. Proposal video assistant*. Verkregen via https://dynamic.decorrespondent.nl/downloads/michiel-de-hoog/201501_Refereeing_2-0_Video_Assistant_Project.pdf

KNVB Media. (2016, 30 december). *Het jaar van de videoscheidsrechter*. KNVB. <https://www.knvb.nl/nieuws/themas/arbitrage-20/22846/het-jaar-van-de-videoscheidsrechter>

KNVB Media. (2020a, 2 maart). ARAG KNVB VAR Moment van de Week: Hands van AZ'er Boadu? [Video]. KNVB. Geraadpleegd op 6 januari 2021 via <https://www.knvb.nl/nieuws/scheidsrechters/arag-knvb-var-moment/59468/arag-knvb-var-moment-van-de-week-hands-van-azer>

KNVB Media. (2020b, 31 juli). *Eredivisie start met buitenspeltechnologie*. KNVB. Geraadpleegd op 6 januari 2021 via <https://www.knvb.nl/nieuws/themas/arbitrage-20/61025/eredivisie-start-met-buitenspeltechnologie>.

KNVB Media (2020c, 21 november). Extra Tijd #2 - Dennis Higler. [Video]. YouTube. Geraadpleegd op 6 januari 2021 via https://www.youtube.com/watch?v=zF20OwS4IMc&ab_channel=K.N.V.B.

La Gazzetta dello Sport. (2010). *Al presidente della Fifa, Joseph Blatter, e ai membri dell'International Board*. Geraadpleegd op 6 januari 2021 via https://www.gazzetta.it/Speciali/Mondiale_2010/29-06-2010/al-presidente-fifa-joseph-blatter-membri-dell-international-board-71262747331.shtml

Lane, A.M., Nevil, A.M., Ahmad, S.M. & Balmer, N. (2006). Soccer Referee Decision-Making: 'shall I Blow the Whistle?' *Journal of Sports Science and Medicine*, 5, 243-253. University of Wolverhampton.

Ley, E. van der (2017). *Niet zeiken, voetballen!* Inside.

Ligue 1. (2020, 18 april). *Kylian Mbappé the fastest player in the world?* Geraadpleegd op 6 januari 2021 via <https://www.ligue1.com/Articles/NEWS/2020/04/18/kylian-mbappe-the-fastest-player-in-the-world>

Makkellie, D. (2018, 15 november). *De VAR* [Presentatie]. De Nationale Sportbeurs. Gorinchem

Mansbridge, J. (2009). A "Selection Model" of Political Representation. *Journal of Political Philosophy*, 17(4), 369–398.

Moor, L.G., Ponsaers, P., De Vries, M. & Easton, M. (2014). *Het gezag van de politie*. Cahiers Politiestudies. Antwerpen/Apeldoorn: Maklu

Mossou, S. (2020, 21 oktober). *Het voetbal eerlijker door de VAR? Hou op nu*. AD. Geraadpleegd op 6 januari 2021 via <https://www.ad.nl/nederlands-voetbal/het-voetbal-eerlijker-door-de-var-hou-op-nu~a349a07d>

Noble, H., & Smith, J. (2015). *Issues of validity and reliability in qualitative research*. Evidence-based nursing, 18(2), 34-35.

O'Neil, O. (2002). *A question of trust: The BBC Reith lectures 2002*. Cambridge: Cambridge University Press. In: Grimmelikhuisen, Stephan G. (2012b). *Transparency and Trust. An Experimental Study of Online Disclosure and Trust in Government*. PhD thesis, Utrecht University.

Peters, G. (2020, 20 augustus). *Het kan even duren, maar buitenspel (of niet) wordt in nieuwe seizoen altijd gezien*. De Volkskrant. Geraadpleegd op 6 januari 2021 via <https://www.volkskrant.nl/sport/het-kan-even-duren-maar-buitenspel-of-niet-wordt-in-nieuwe-seizoen-altijd-gezien~b15266b7/>

Powers, P. (2001). *The methodology of discourse analysis*. (No. 14). Jones & Bartlette Learning.

Prat, A. (2005). The Wrong Kind of Transparency. *American Economic Review*, 95(3), 862–877. <https://doi.org/10.1257/0002828054201297>

Premier League. (2020, 18 februari). *How offsides are determined by VAR*. Geraadpleegd op 7 januari 2021 via <https://www.premierleague.com/news/1488423>

Rullang, C., Emrich, E., & Pierdzioch, C. (2015). Wie häufig werden schiedsrichter Opfer von beleidigungen, drohungen und gewalt? ergebnisse einer bundesweiten umfrage unter aktiven schiedsrichtern. *Leipziger Sportwissenschaftliche Beiträge*, 56(2), 44-66. Retrieved from www.scopus.com

Samuel, R. D., Galily, Y., Guy, O., Sharoni, E., & Tenenbaum, G. (2019). A decision-making simulator for soccer referees. *International Journal of Sports Science & Coaching*, 14(4), 480–489. <https://doi.org/10.1177/1747954119858696>

Sharpe, J. (2020, 25 oktober). *A solution for offside's needn't be very VAR away: Premier League bid to change controversial line system by learning from Dutch FA to try and fix controversies such as Jordan Henderson's late "winner" at Everton*. Daily Mail. Geraadpleegd op 6 januari 2021 via <https://www.dailymail.co.uk/sport/football/article-8876027/A-offside-solution-neednt-VAR-away-Premier-League-bid-change-controversial-line-system.html>

Sharpe, J. & Shafiq, A. (2019, 17 augustus). *THE GREAT VAR DEBATE: Technology is not yet advanced enough and said Raheem Sterling was 2.4cm offside... but allowed for a 13cm margin for error in making the decision* [online afbeelding]. The Daily Mail. Geraadpleegd op 11 december 2020 van <https://www.dailymail.co.uk/sport/football/article-7367673/THE-GREAT-VAR-DEBATE-Tech-said-Sterling-2-4cm-offside-allowed-13cm-margin-error.html>

Stortelder, S. (2019, September 30). *Media Insights: één jaar media aandacht voor de VAR*. Clipit. Geraadpleegd op 6 januari 2021 via <https://clipit.nl/nieuws/media-insights-een-jaar-media-aandacht-voor-de-var/>

Telegraaf. (2019, 6 februari). *'KNVB moet ophouden met excuses over VAR'* [Video]. Telegraaf. Geraadpleegd op 6 januari 2021 via <https://www.telegraaf.nl/video/3115105/knvv-moet-ophouden-met-excuses-over-var>

Tempelman, C. (2018, 14 juni). *De VAR: van Hollands idee tot debuut op het WK*. VI. Geraadpleegd op 6 januari 2021 via <https://www.vi.nl/pro/de-var-van-hollands-idee-tot-debuut-op-het-wk>

Tuero, C., Taberero, B., Marquez, S., and Guillen, F. (2002). Análisis de los factores que influyen en la práctica del arbitraje [Analysis of the factors affecting the practice of refereeing]. *Sociedade Capixaba de Psicologia do Esporte 1*, 7–16. In: Guillén, F., & Feltz, D. L. (2011). A Conceptual Model of Referee Efficacy. *Frontiers in Psychology*, 2. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2011.00025>

Tussen de linies. (2020, 20 november). *Buitenspeltechnologie in de Eredivisie* [online afbeelding]. Tussen de Linies. Verkregen via <https://www.tussendelinies.nl/wp-content/uploads/2020/11/VAR-buitenspelsituatie.jpg>

Tyler, T. (2006). *Why people obey the law*. Oxford: Oxford University Press. In: Vries, F. de (2016). *Leidt transparantie tot meer vertrouwen in de toezichthouder? Oratie Rijksuniversiteit Groningen*.

VI. (2019, 10 februari). *KNVB glashelder na FC Utrecht-PSV: "Twee fouten van Van Boekel."* Geraadpleegd op 6 januari 2021 via <https://www.vi.nl/nieuws/knvv-glashelder-na-fc-utrecht-psv-twee-fouten-van-van-boekel>

Vissers, W. (2019, 24 februari). *De VAR sloopt het mentale gestel van de scheidsrechter omdat hij zich belangrijker waant dan het voetbal*. De Volkskrant. Geraadpleegd op 6 januari 2021 via <https://www.volkskrant.nl/sport/de-var-sloopt-het-mentale-gestel-van-de-scheidsrechter-omdat-hij-zich-belangrijker-waant-dan-het-voetbal~bf00bba8/#>

Vries, F. de (2016). *Leidt transparantie tot meer vertrouwen in de toezichthouder?* Oratie Rijksuniversiteit Groningen.

Vries, F. de, Zijlstra, W. & Grimmelikhuijsen, S. (2017). *Wat is het effect van transparante toezichthouders op het vertrouwen van de burger? Een experimentele studie.* Boom bestuurskunde.

Weick, K.E. (1995). *Sensemaking in organizations.* London etc.: SAGE Publications.

Bijlage 1: Overzicht geraadpleegde empirische bronnen

AD (20 juni 2020). *De scheidsrechterswereld: eeuwige slangenkuil vol haat, roddels en geslijm*. AD. Via: <https://www.ad.nl/nederlands-voetbal/de-scheidsrechterswereld-eeuwige-slangenkuil-vol-haat-roddels-en-geslijm~ac37436a/>

ARAG KNVB VAR Moment van de Week [video's]. Via https://www.knvb.nl/knvb_node/categorie/scheidsrechters/arag-knvb-var-moment

Bakker, R. (12 januari 2018). *Scheidsrechter Björn Kuipers: 'Ik mijmer nog steeds over die gemiste WK-finale'*. NuSport. Via <https://www.nu.nl/weekend/5084345/scheidsrechter-bjorn-kuipers-ik-mijmer-nog-steeds-gemiste-wk-finale.html>

Butter, J. (7 maart 2020). *Geeft de Var scheidsrechters zekerheid? 'Het tast ook hun persoonlijke eer aan.'* Trouw.

Dijkstra, W. (11 februari 2019). *'Scheidsrechters gaan over algemeen keurig mee met de VAR'*. AD.

Dwarswaard, D. (22 januari 2019). *'Overruled worden voelt voor velen niet prettig'*. AD.

Dwarswaard, D. & Wijffels, M. (7 maart 2020). *'Zelfs in de sauna maken mensen het VAR-gebaar naar me'*. AD.

Extra Tijd [Serie video's]. YouTube. Via <https://www.youtube.com/playlist?list=PLLvcn3TtK-zm4XYX0y9F2TNSPiubEWW5U>

FOX Sports Eredivisie. Interviews met scheidsrechters na afloop.

FOX Sports Vandaag (15 juli 2009). Met als gast: scheidsrechter Joey Kooij.

Gouka, M. (18 mei 2019). *'De VAR is een vangnet, maar ik wil beter zijn dan technologie'*. AD.

Hoog, M. de (7 maart 2019). *Een goede scheidsrechter heeft soms lak aan de spelregels*. De Correspondent.

Hoogeboom, A. (2019): *Frans, in de geest van de wedstrijd*. Karakter Uitgevers NF-NL.

Independent (3 december 2018). *How VAR will change the Premier League, according to Howard Webb*. Via <https://www.independent.co.uk/sport/football/premier-league/how-var-will-change-premier-league-howard-webb-referees-diving-violent-conduct-managers-offside-video-a8664631.html>

Kick-Off (6 februari 2019). *'VAR moet leidend zijn, niet de scheidsrechter'* [Podcast].

Klippus, H. (2019). *SO VAR, SO GOOD*. Nederlandse sportboeken club.

KNVB. *In gesprek met ...* [Series]. Via knvb.nl

KNVB. (12 juni 2020). *'De spelregelwijzigingen voor het seizoen 2020/21'* [webinar]. Via <https://knvb.webinargeek.com/watch/replay/534779/3fac81ab81650444be93d482ab5ebdb8/>

Ley, E. van der (2017). *Niet zeiken, voetballen!* Inside.

M. (uitzending van 30 juli 2018). Danny Makkellie over de VAR.

Makkellie, D. (15 november 2018). *De VAR* [Presentatie]. De Nationale Sportbeurs in Gorinchem.

Mossou, S. (13 juni 2020). *De scheidsrechter als popster: loopt het de spuigaten uit?* AD. Via: <https://www.ad.nl/nederlands-voetbal/de-scheidsrechter-als-popster-loopt-het-de-spuigaten-uit~a9edf761/>

Noordhollands Dagblad (12 maart 2019). *'Kuipers vindt dat de var terughoudender moet zijn'*.

NOS Studio Voetbal (7 oktober 2018 en 17 maart 2019). Met als gast: scheidsrechter Serdar Gözübüyük (17 maart 2019).

Pauw (uitzending van 14 mei 2019). Te gast: Danny Makkellie.

Peptalk (uitzendingen van 6 mei 2019 en 23 september 2019). Te gast: Danny Makkellie en Serdar Gözübüyük.

Poll, F. van der (22 januari 2019). *Transparantie rond de VAR zorgt voor meer sentiment*. NRC. Via <https://www.nrc.nl/nieuws/2019/01/22/transparantie-rond-de-var-zorgt-voor-meer-sentiment-a3651308>

Steenhuis, P.H. (5 november 2018). *En weg is de autoriteit van de voetbalarbiter*. Trouw. Via <https://www.trouw.nl/nieuws/en-weg-is-de-autoriteit-van-de-voetbalarbiter~b677c5f6/>

Tempelman, C. (8 maart 2020). *Joey Kooij: schoonzoon Frank de Boer, zwager Stengs maar vooral scheidsrechter en VAR*. VI. Via <https://www.vi.nl/pro/joey-kooij-schoonzoon-frank-de-boer-zwager-stengs-maar-vooral-scheidsrechter-en-var>

TOTO Kennissessie. (1 augustus 2019). Thema: VAR.

UEFA TV. *Man in the middle* [Tv series]. Via: <https://www.uefa.tv/playlist/5595>

VARAgids (5 - 2019).

VI Praat (21 januari 2019). [Podcast]

Bijlage 2: Topiclijst interview Projectleider VAR

Wat vind je van de invoering van een videoscheidsrechter in het voetbal?

Situatieschets. Zou je kunnen uitleggen wie er bij een eredivisiewedstrijd allemaal in het VAR-centrum aanwezig zijn? Welke rollen zijn er? Is dat wereldwijd overal hetzelfde?

Kun je gedetailleerd uitleggen wat precies het protocol is als de VAR vindt dat de scheidsrechter een duidelijke fout heeft begaan bij een van de vier

Zijn er vaste afspraken over de communicatie tijdens een wedstrijd? Vaste patronen die worden doorlopen bij contactmomenten?

Hoe wordt de indeling voor het weekend gemaakt? Waar wordt rekening mee gehouden?

Zou er in de toekomst ook mogelijk een rol worden weggelegd voor ex-scheidsrechters om te helpen situaties te beoordelen? Of oud-profvoetballers?

Ik begreep dat er tijdens de kwartfinales van de KNVB Beker eventuele VAR-momenten op het scherm in het stadion zouden worden vertoond. Behalve bij Feyenoord-Fortuna, aangezien men in de Kuip niet beschikt over een scherm. Ook zou de KNVB een verzoek gedaan hebben om in de Arena te mogen testen met het vertonen van VAR-beelden op de grote schermen in het stadion. Kun je daar iets meer over vertellen?

De scheidsrechter op het veld moet op het moment zelf een beslissing maken zonder hulp van videobeelden. En daardoor kan hij het natuurlijk een keer verkeerd gezien hebben. De VAR kan vanuit meerdere hoeken de situatie nogmaals bekijken. In hoeverre is dat anders?

Is de rol van de VAR in jouw ogen heel anders dan de rol van een scheidsrechter op het veld en horen daar ook andere kwaliteiten bij?

Vraag door, bv: Waar je als scheidsrechter nog vergeven kan worden dat je het een keer niet goed gezien hebt, wordt de VAR geacht geen fouten te maken. Wat voor invloed heeft dat?

Voorbeeld: Rode kaart Promes. VAR adviseert rood om te zetten naar geel, maar geeft achteraf zelf toe dat het toch rood had moeten zijn. Waar ligt het volgens jou aan dat de VAR af en toe nog steeds een verkeerde beslissing neemt?

Een onterechte corner, een overtreding aan de rand van de zestien en een gele kaart worden nu niet bekeken door de VAR. Deze situaties kunnen het spel dusdanig beïnvloeden, wat nog steeds tot oneerlijke uitkomsten kan leiden. Hoe kijk jij hiernaar?

Nu is het zo dat in de Eredivisie de VAR, als hij van mening is dat de scheidsrechter een duidelijke fout gemaakt heeft, de scheidsrechter in het veld adviseert om zelf de beelden te gaan bekijken

langs de kant. In het hockey is het zo dat de videoscheidsrechter zelf de beslissing maakt. Wat heeft jouw persoonlijke voorkeur?

Om bij het hockey te blijven. Daar heeft elk team tijdens de wedstrijd één mogelijkheid om een challenge aan te vragen. Indien er geen duidelijke aanleiding is om de beslissing van de scheidsrechter te veranderen, zijn ze deze mogelijkheid kwijt voor de rest van de wedstrijd. Wat vind je hiervan en zou dit ook in het voetbal kunnen?

In Amerikaanse sporten, zoals bijvoorbeeld bij American football, geeft de scheidsrechter via een microfoon het publiek een toelichting over de beslissing die genomen is. Zou dit in het voetbal ook kunnen?

16-3 FA Cup: Rode kaart Lindelof Man U. In Engeland werd dit weekend de VAR overruled voor een rode kaart zonder zelf te kijken. Wat vind je daarvan?

De VAR is veel in het nieuws en bijna iedereen heeft er een mening over. Wat vind je daarvan?

Reinold Wiedemeijer of Dick van Egmond geven na afloop van iedere speelronde op televisie een toelichting op de genomen beslissingen van het weekeinde. Waarom is dat?

Maandelijks is er een trainingssessie plaats in Zeist. Kun je beschrijven wat er daar besproken wordt? Wat vind je van zo'n bijeenkomst?

Zijn er nog meer evaluatiemomenten?

Wat zijn volgens jou de grootste voor- en nadelen van de VAR?

Heb je zelf nog iets wat je kwijt wilt over de VAR?

Bijlage 3: Topiclijst interview coördinator scheidsrechterszaken

Wat is er zo leuk aan scheidsrechter zijn?

En wat zijn de mindere kanten aan het beroep van scheidsrechter?

Wat denkt u, maakt de intrede van de VAR het voor de scheidsrechter op het veld eerder leuker of minder leuk?

En makkelijker/moeilijker?

Wat maakt iemand een goede scheidsrechter?

En wat maakt iemand een goede VAR? Is een goede scheidsrechter ook een goede VAR?

Vroeger had je scheidsrechters zoals bijvoorbeeld Dick Jol en Frans Derks met een hele sterke persoonlijkheid. Zij waren ook niet altijd foutloos, maar straalden gezag uit. Frans Derks zegt daarover in zijn boek: "Scheidsrechters hebben te weinig persoonlijkheid om de tirannie van regels en regenten te weerstaan. Doe wat je hart je ingeeft en vergeet die richtlijnen maar een keer." Tegenwoordig is dat mede dankzij de VAR eigenlijk onmogelijk. Is het vak van scheidsrechter veel veranderd door de jaren heen?

Waar je als scheidsrechter nog vergeven kan worden dat je het een keer niet goed gezien hebt, wordt de VAR in de publieke opinie vaak geacht geen fouten te maken. Hoe kan het dat een VAR, met televisiebeelden tot zijn beschikking, toch nog fouten maakt?

In het voetbal is ervoor gekozen dat, in tegenstelling tot in het hockey, de videoscheidsrechter niet zelf de beslissing maakt, maar de scheidsrechter adviseert om langs de kant te gaan kijken. Wat vindt u daarvan?

Er zijn scheidsrechters die hebben aangegeven het moeilijk te vinden wanneer zij voor het scherm geroepen worden en dan een beslissing moeten nemen. Scheidsrechters moeten in een vol stadion, vol adrenaline, op een klein beeld een beslissing nemen, terwijl de omstandigheden voor een VAR aantoonbaar beter zijn. Het komt daarnaast ook nog maar zelden voor dat een scheidsrechter het advies van de VAR niet overneemt. Is dit systeem nog steeds het beste?

Op welke manier denkt u dat de VAR de autoriteit van de scheidsrechter beïnvloedt?

De KNVB heeft laatst ingevoerd dat bij Eredivisie-wedstrijden op de schermen in het stadion getoond wordt waarom het spel stilligt en waar de VAR op dat moment naar kijkt. Waarom hebben jullie dat gedaan?

En hoe bevalt dit tot nu toe?

Is het mogelijk dat het publiek in de toekomst nog meer informatie gaat krijgen, bijvoorbeeld via beelden of toelichting van een scheidsrechter?

Met de komst van de VAR in het achterhoofd, heeft de IFAB ook enkele spelregels opnieuw onder de loep genomen. Zo hoeft een keeper tegenwoordig nog maar één voet op de doellijn houden, maar wordt dit wel streng gehandhaafd en is aanvallend hands altijd strafbaar gesteld. Wat vind jij hiervan en zouden er in de toekomst nog meer regelveranderingen kunnen komen dankzij de VAR?

Buitenspel. De regel was altijd: bij twijfel is het voordeel voor de aanvaller. Maar dankzij de VAR en de moderne technieken is "gelijk staan" onmogelijk geworden. Je zou kunnen zeggen dat het daardoor moeilijker gemaakt is voor de aanvallers. De VAR zal dus meer doelpunten afkeuren die in eerste instantie goedgekeurd zijn, dan andersom. Wat is uw mening daarover?

Zou je een beeld kunnen schetsen van hoe de scheidsrechters getraind en geëvalueerd worden?

Als scheidsrechters tijdens een wedstrijd meerdere aantoonbare fouten gemaakt hebben, heeft dat direct consequenties voor bv. het weekend erop?

Waar liggen op dit moment nog de grootste verbeterpunten voor het gebruik van de VAR?

Er is veel aandacht voor de VAR en de scheidsrechters. Wat vind je daarvan?

Heb je zelf nog iets wat je graag kwijt zou willen over de VAR?

Bijlage 4: Topiclijst interviews (video)scheidsrechters:

Waarom ben je ooit scheidsrechter geworden?

Wat vind je leuk/minder leuk aan scheidsrechter zijn?

Wat vind je van de invoering van een videoscheidsrechter in het voetbal?

Is het door de intrede van de VAR in jouw ogen makkelijker of moeilijker geworden voor scheidsrechters?

Vind je het als scheidsrechter fijn om over de VAR te beschikken?

Sta je liever op het veld als hoofdscheidsrechter of in het videocentrum als VAR? Waarom? Ervaar je het als een teleurstelling als je tijdens een speelronde alleen als VAR (of als scheidsrechter) bent aangesteld?

Waar je als scheidsrechter nog vergeven kan worden dat je het een keer niet goed gezien hebt, wordt de VAR geacht geen fouten te maken. Wat voor invloed heeft dat?

Wat zijn volgens jou de grootste voor- en nadelen van de VAR?

Zou je op basis van je eigen ervaringen dit seizoen een situatie kunnen schetsen, waarbij de VAR optimaal gebruikt is?

Zou je ook een situatie van dit seizoen kunnen schetsen, waarbij het niet goed is gegaan met de VAR?

Voorbeeld: Rode kaart Promes. VAR adviseert rood om te zetten naar geel, maar geeft achteraf zelf toe dat het toch rood had moeten zijn. Waar ligt het volgens jou aan dat de VAR af en toe nog steeds een verkeerde beslissing neemt?

Als scheidsrechter word je niet geacht langs het veld te gaan kijken als het gaat om facts, bij al dan niet buitenspel of een overtreding binnen of buiten het strafschoopgebied bijvoorbeeld. Dit kunnen soms enorm lastige en bepalende beslissingen zijn. Hoe voelt het om dit uit handen te geven?

Een onterechte corner, een overtreding aan de rand van de zestien en een gele kaart worden nu niet bekeken door de VAR. Deze situaties kunnen het spel dusdanig beïnvloeden, wat nog steeds tot oneerlijke uitkomsten kan leiden. Hoe kijk jij hiernaar?

Aan scheidsrechters: De VAR kijkt de hele wedstrijd mee. Wat doet dat met je als scheidsrechter?

Wat gaat er door je hoofd als je in je oortje te horen krijgt dat de VAR graag wilt dat je naar het scherm gaat kijken?

Op het moment dat je voor het scherm staat. Hoe zorg je er dan voor dat je de juiste beslissing maakt?

Ben je op zo'n moment optimaal in staat om de juiste beslissing te nemen?

Nu is het zo dat in de Eredivisie de VAR, als hij van mening is dat de scheidsrechter een duidelijke fout gemaakt heeft, de scheidsrechter in het veld adviseert om zelf de beelden te gaan bekijken langs de kant. In het hockey is het zo dat de videoscheidsrechter zelf de beslissing maakt. Wat heeft jouw persoonlijke voorkeur?

Om bij het hockey te blijven. Daar heeft elk team tijdens de wedstrijd één mogelijkheid om een challenge aan te vragen. Indien er geen duidelijke aanleiding is om de beslissing van de scheidsrechter te veranderen, zijn ze deze mogelijkheid kwijt voor de rest van de wedstrijd. Wat vind je hiervan en zou dit ook in het voetbal kunnen?

In Amerikaanse sporten, zoals bijvoorbeeld bij American football, geeft de scheidsrechter via een microfoon het publiek een toelichting over de beslissing die genomen is. Zou dit in het voetbal ook kunnen?

Als VAR word je verondersteld je collega's tijdens wedstrijden direct aan te spreken op verkeerde beslissingen. Is dat lastig?

Beïnvloedt dit de onderlinge relaties?

Wat vind je van het idee om in vaste koppels te gaan werken?

Wat voor invloed heeft de intrede van de VAR gehad op de autoriteit van de scheidsrechter op het veld?

Reinold Wiedemeijer of Dick van Egmond geven na afloop van iedere speelronde een toelichting op de genomen beslissingen van het weekeinde. Wat vind je daarvan?

Als een scheidsrechter een slechte wedstrijd gefloten heeft gebeurt het regelmatig dat hij het weekeinde daarop een wedstrijd op het tweede niveau moet fluiten. Wat vind je daarvan?

Hoe belangrijk is autoriteit voor een scheidsrechter?

Wat doe je eraan om zo goed mogelijk voor de dag te komen op dit gebied?

Autoriteit/geloofwaardigheid

Heb je zelf nog iets wat je kwijt wilt over de VAR?